

Gos Nge Oł Koi Er Pałim Ei Jon Kin Andan Tum

¹ Mon ei ek ninim mił koi er pim ei, Jiias Krais andan tum ei, Gos Krais kin ngurum. Ngurum ełe nge, eim andan topu kin, Gos eim kongun wumb kin, nipe epi endi, mandi tonu omba ei nge, eim nipi ngurum. Ngopu kin Krais eim oł yi erpi, andan topu kin, eim nge kongun wu Jon kin, eim nge enjel kindang om. ² Nga Jon eim kenim ei mił, ni tor kindim ei, eim ek ni tor kindpi kin, Gos nge ek ka ei, peni ełe nipi tor kindpi kin, Gos nge noman to piipi kin, Gos nge ek keimi Jiias Krais eim kin andan tum ei, kenim mił nim. ³ Wumb nii endi mon ei germba wumb ei, eim ka piimba. Nga wumb nii endi, eim ek ei kom se piimba wumb ei, eim ka piimba. Piipi kin, eim nipe epi endi mon ei, mon poł pendnjing ei piipi kin, ekii simba wumb ei, ka piimba. Nimbıl erang mandi ermba kunum ei, oł pei keimi ei tonu omba.

*Jon Ek Ka Nipi Men Tołmun Ngii Angił Orung
Nga Tał Nge Wumb Ngołum*

⁴ Pe na Jon mon ei, angił orung nga tał połup kin, Eisiya konu owundu men tołmun wumb ngii ełe kindir. Kindamb kin Gos nge noman ka nin, eim noman emin ei nin, enim kin mułang kin; Gos ei Gos eim pe mołum; nga Gos kumb ok mendpił mołułum; nga Gos eim ekii se omba ku. Nga Gui Ka ei angił orung nga tał, Gos eim konu peł kumb ełe, mołmun ei, noman emin nin; noman ka enim

ngungii ku. ⁵ Nga Jiisas Krais keimi dinga kindpi kin, ni tor kindnim. Kindpi kin, eim kumb se mengk angi ei, eim kołpu kin, nga angpi tonu opu kin, nga konj purum. Pupu kin wumb ei, eim ya mani mei ełe king ei, eim tep enim ku.

Erpi kin, eim sinim kin noman ngopu kin, nga eim kołpu kin, nga eim miyem sinim oł kis enjpin ei, kil ngopu si kindang kin, sinim wumb oł kis pinałim mił wii mołmun. ⁶ Nga Jiisas eim sinim yi erang kin, sinim tep elmin wumb mił mołmun. Molk kin nga sin kułmał kałiłmin wumb mił mołpun kin Gos kongun er mułamin kin, eim nge Arim Gos kin kongun wumb mił mołmun. Pe nga Jiisas Krais eim kin, tiłang owundu kin noman dinga ei, kunum kunum mułmba; ei keimi!

⁷ Enim kenei! Jiisas eim konu kupu kin ouni onum. Onum ei, wumb pei eim kenengii. Kanik kin, nga eim tunjung wumb ei, kenengii ku. Ya mani mei ełe wumb pei, eim kanik kin, en enim noman embin tok, kaimb sik kin, kei dinga ningii. Yi mił, ei keimi, yi ermba.

⁸ Gos Owundu yi ninim, “Na nam kumb se mendpił nin, nga ekii se mendpił ouni.” Gos Owundu yi nipi, pe mołum; nga eim kumb ok mołułum ku, nga ekii se kunum endi eim om̄ba ku. Gos mendpił, eim noman dinga mendpił pałim.

Jon Gos Kindim Wu Kingam Ei Kenim

⁹ Na nam Jon enim nge enginjing moł. Nga sinim Jiisas kin dambiltpin se ende pupun mołmun. Mołpun kin, na enim kin oł embin tui nin, ngenj kumbii ei sipin kin, nga Gos sinim

wumb tep er mołum konu ełe, na enim kin tuk ełe moł. Pe nga sinim pei oł embin tui ei dinga ko wupun kin, Pasmos ni konu pokum ełe, kindangan moł. Nimbił erang na Gos ek ka ni tor kindinj konu ełe, ni ek keimi ei, Jiisas andan topu na ngum. Ngang kin, ek ei, na ni tor kindinj konu ełe nge, na to tor kindinjing. ¹⁰ Pe sinim nge Owundu nge kunum ei, Gos nge Gui Ka ei, na kin dinga tonu om. Wang kin, na nge buł morung ełe piinj ni, ek dinga endi tengim ei yi mił, beli owundu endi turum. ¹¹ Ek ei yi ninim, “Nim ninim epi nipe endi ken mił ei, mon poł mani kindnjii. Kindkin kin, nga men tołmun wumb ngii angił orung nga tał ełe, mon ei, kindnjii. Kindnjii konu ei, Epeses kin, Simerna kin, Perkama kin, Taiyasaira kin, Saris kin, Pilarelpia kin, nga Leiyorisiya kin, konu ombu ełe kindnjii.

¹² Pe nga, na kan orung kindip kin, wumb nii endi, na ek ei nirim mił ei, kenmbii end. Erip orung kindip kin, na kenj ni, dup alam kałiłmin epi gol angił orung nga tał tuk ełe, mundangin mułang kin na kenj. ¹³ Pe dup alam tuk mii memb ełe Gos mani kindim wu kingam mił, wu endi engim. Engim wu ei, konduk endi kindang kin, mer simb ełe tor pum. Pang kin, nga ond kinemb owundu mił, gol epi ei, eim pepił ełe kan sim. ¹⁴ Nga eim peng enjin ei, kuru erpi kin, kung siipsiip enjin kuru mił min, konu kupu kuru yi mił pim. Peng kin, nga eim ningił ei, dup anmbił mił gur nim. ¹⁵ Nga eim simb ełe tiłang owundu erim. Erpi kin, yi mił gol epi dup owundu kiłangin kin, tiłang enim yi mił erim. Erang kin, nga na piinj ni, eim nim ek ei, noł kułup dinga tonum

ei, yi mił ek tengim. **16** Pe nga eim kor kanjip angił orung nga tał eim angił tundung orung ełe embiłim. Embiłpi kin, nga eim tui jik mił, tukum orung orung anbił tał ouni tukum mołum ei mił eim gupu ełe tor om. Eim kumb ningił ełe, konu tinga eni, topu tiłang owundu enim, oł ei mił erim. **17** Pe kunum ei, na eim kanip kin, na nam mani mei ełe, mani pup kin, wumb kolk pałmin oł ei nge mił na erip pinj. Ba eim angił tundung orung ełe na ambiłpi kin, ek yi nim, “Nim mund mong tunenjii mon! Na nam kumb se mendpił mołup kin nga ekii se mendpił ełe mołup end ku,” pa yi nim. **18** “Pe na nam konj moł! Ok na kuls; ba nga nim na ken ei, nam kunum kunum konj mołuł. Na ya mei ełe wumb kolymun oł ei nin, dup konu kis ei nin, na noman dinga ełe nge, kii wał mił dinga ei, na ambił se moł. **19** Pe nim kan epi ei, nga mon endi pulnjii! Polkun kin, ei pe kan epi ei nin, nga epi endi ekii se tonu omba epi ei, nin pei pulnjii ku. **20** Yi mił, epi pułe koi erpi pałim epi ei, tor omba ei nge, kor kanjip angił orung nga tał, nim na angił tundung mołum ei nin, nga gol dup alam kalk angindiłmin epi ei, angił orung nga tał ei nim kan. Kan ei pułe yi mił: kor kanjip angił orung nga tał ei, men tołmun ngii ełe nge, angił orung nga tał enjel; nga gol mił dup alam kałiłmin epi ei, men tołmun ngii angił orung nga tał mił, mołmun ku.

2

Gos Ek Ka Epeses Konu Ełe Kindim

¹ Wu endi Jon kin nim, “Nim Jon mon polkun kin, Epeses men tołmun wumb nge enjel ełe, mon ei kindnjii. “Wu endi kor kanjip angił orung nga tał angił tundung ambiłpi sipi kin, nga eim dup alam gol kałyłmin epi angił orung nga tał ełe, tuk mii memb andilim ei, na ek yi nip nognd. ² Na piind ei, enim nipe oł endi enjing. Nga enim kongun dinga erik kin, nga oł embin tui ko wuk kin, nga kunum olt kui er mulnjung ei, na piind. Nga na piind ei, enim wu endi oł kis erim wu ei, noman ngunerngii mon! Nga na piind ei, enim wu nii endi, eim na Gos kongun kindim wu, ni piinmin. Nga enim wumb ei ek piik kin, mok tok poru ninmin. Nga enim wumb oł ei enmin pułe ei, piik enmin. Nga enim wumb ei, ek kend tok ełmin wumb, ni piingii. ³ Yi ku, na piind ei, wumb oł kis ełmin wumb enim kaninmin ei, enim na embe ambił gii nik mołmun. Nga wumb ombu, enim kin ngenj kumbii ngonmun; ba enim dinga angk kin, oł embin tui ei ko wunmun. Nga enim kongun dinga ei, ten kulk enanmin mon; ba enim kunum olt kui erik mulk ei, na piind. ⁴ Ba na ek endeim endi, enim kin nimbii end. Enim kumb se, na kin pii gii ninjing kunum ei, na kin noman mendpił ngunjung; ba pe yi mił nga, enim noman ngunanmin mon. ⁵ Enim piinmin, ok enim oł kun ka enjing; ba pe enim oł kun ka ei si kindik kin, bok tonmun. Yi mił, enim nga ok oł enjing oł ei, pii kun erngii! Pe enim noman ak tok kin, oł kis buł ngok kin, ok enjing mił yi erngii! Mon pim kin, enim noman ak tunenjing kin, kaplı na enim kin op kin, enim dup alam ei, na si tor simbii. ⁶ Ba enim oł ka endi ei, piram pałim. Enim Nikolaisan

wumb ełmin oł kis ei, enim ka piinanmin mon. Na yi ku, na en enim enmin oł ei, ka piinand ku.

⁷ “Kaplı enim kom pim kin, kaplı enim Gos Gui Ka ek nipi kin, men tołmun wumb ngii pei ngonum ek ei, kaplı piingga.”

“Nga wumb nii endi, Gos kin pii gii dinga nimba wu ei, kaplı na Gos eim nge ond mong noman konj kunum kunum mołułum, eim nge pani aka pin pałim ei, ngumbii,” pa nirim.

Mon Poł Endi Simerna Konu Men Tołmun Kindim

⁸ Wu ei Jon kin nirim, “Nim mon ei polkun kin Simerna konu ɔwundu ełe men tołmun wumb nge enjel ei ngunjii. Ngunjii ek ei, yi mił: “Wu nii endi, eim mołpu kumb ełe kindpi kin nga mołpu, ekii kindpi, kołpu kin, nga angpi tonu opu kin, konj mołpu ełim wu ei, na ek nip ngond,” yi nirim. ⁹ “Na enim ngenj kumbii nin, embin tonu onum ei, na piind. Na piind ei, enim wumb kurpu mołmun; ba enim piram epi pei sałim. Na piind ei, wumb kopur enim kin ek bul morung oł niłmin ei, na piind. Wumb ei yi ninmin, ‘Sin Jura wumb mołmun,’ pa ninmin. Ba wumb ei, ek kend tok ninmin; en enim Gos kin ekii sinałmin Jura wumb; ba en enim, Seisen kin ekii siłmin wumb mołmun. ¹⁰ Pe enim ngenj kumbii singii ei nge, mund mong kulergii mon! Enim piingga! Seisen enim wumb kopur olkup topu kin, mer kan ngii mił ełe kindpi kin, erngii mił ei, kenmbii ni piipi erim. Nga enim kunum engki pei ełe, enim ngenj kumbii ko wuk noman embin to piingga. Ba enim pii gii ei, dinga ambił gii ni, molt

puk kułngii. Kułangin kin, na enim noman konj kunum kunum mołułum epi ei nge, ngumbii.

¹¹ “Enim kom pim kin, enim nipe epi endi, Gos Gui Ka ek nipi kin, men tołmun wumb pei ngonus ei piingii.

“Piik kin, wumb nii endi, kopur en enim pii gii dinga nim kin, kapłi wu ei, eim dup konu kis ełe, pungii kunum ei, eim dup konu ełe punermba mon!”

Mon Poł Endi Perkama Konu Ełe Wumb Kindim

¹² “Jon nim ek ka endi, Perkama konu ełe men tołmun wumb nge enjel kin mon endi polkun kin kindnjii. Kindnjii ek ei yi mił:

“Wumb nii endi, eim ek ei, tui jik mił tukum orung orung anmbił ełe tał ouni mołum ei mił, na ek ei ngond. ¹³ Na enim pałmin konu ełe, na piind ei wumb kis mołmun konu ei Seisen eim tep er mołum konu ełe mołum. Ba enim na nge embe kin, keimi ambił gii nik mołmun. Nga enim na kin pii gii ei, dinga pałim ku. Nga na nge pii gii niłim wu Andipas ei, eim na nge ek ka keimi ni tor kindiłim wu ei, enim kin mołum. Nga konu ei, Seisen mołułum konu ełe, to kundnjung. To konduk kunum ełe, enim pii gii dinga pim ei, koi enenjing mon. ¹⁴ Ba ya ełe, na ek aninga kopur, enim kin nimbii end. Nga enim Perkama wumb kopur, Beilam ek ei piik kin ekii siłmin. Sik kin, Beilam wu ei, eim oł endi wu Beilek ek nipi ngang kin, Esrel wumb kin er kindang kin, ek kend topu ngang kin, gos kend kin, kuni ngunjung kuni ei, Esrel wumb nok kin, oł kis ei, en enim kin pim ku. Nga amb eipi ngunduk oł yi erangin kin, oł kis

ei, en enim kin pałilim ku. ¹⁵ Nga yi mił ku, enim wumb kopur tuk mołmun konu ełe, Nikolaisans ek ninjing oł kis ełe, ekii siłmin. ¹⁶ Yi mił, enim oł kis buł ngok kin, noman tuk ełe ak tungii! Mon pim kin, nga mandi kunum endi, na enim kin op kin, enim ek dinga wii, tui jik mił, gupu ełe tor onum wumb ei kin, opu orung enmin wumb ei kin, opu ermbii.

¹⁷ “Pe enim kom pim kin, kaplı enim Gui Ka ek nipi kin, men tołmun wumb pei ngonum ek ei, enim piingii!

“Wumb kopur en enim pii gii dinga pim kin, kaplı wumb en enim ‘mana’ kuni ka wii mił epi ei, epin konu ełe koi er pałim ei, Jiisas eim epi ka wii mił ei, ngumbii. Nga na en enim kom ku ei, ka wii kuru endi, embe konj endi połup kin, ngumbii. Ngamb kin, wumb eipi endi piinerngii; ba simba wumb ei, eim mendpił piimba.”

Mon Poł Endi Taiyasaira Konu Ełe Kindim

¹⁸ “Nga nim Taiyasaira konu ełe, men tołmun wumb nge enjel kin mon endi polkun kindnjii.

Kindnjii ek ei, ‘Na Gos nge kingam ek ka ei, kindamb kin onum. Na ningił ełe, dup seng mił, gii dinga ninim; nga na simb kum ei, er ka erpi seng kin, gol mił tiłang er sałim. Seng kin, na ek ei, enim kin kindind. ¹⁹ Yi mił na enim nipe kongun enmin ei, na piił. Piił ełe nge, enim wumb eipi noman ngołmun oł ei nge kin, pii gii dinga ninmin ei kin, nga Gos nge kongun dinga enmin ei kin, nga oł embin tui ei dinga angk kin, kui kinan enmin ei na piił ku. Nga na piind ei, enim ok enjing ei, ka wii mił pim; ba pe enim oł ka

wii mendpił nga enmin. ²⁰ Ba ya ek elege, na enim kin ek nimbii end. Nip kin, enim amb owundu Jesepel amb kis endi kan wiik tangin kin, enim kin mołum ei, eim ‘Na Gos ek se andił amb,’ pa nirim. Nipi kin, eim ek ni tor kindpi kin, na nge kongun wumb ei, andlam eipi endi andan topu kin kindang puk kin, amb eipi nge ngunduk kin, nga en enim gos kend kin kuni ngok erik kin, kuni ei nołmun. ²¹ Yi mił na eim kunum kopur wii tamb kin, eim oł kis elim ei, buł ngopu kin noman ak tumba; ba amb ei, eim oł kis ombu, si kindmbii ni piinalim mon. ²² Ei mił pałim, kapli na piip kin, amb eim ening owundu kis ngumbii. Ngamb kin, nga pe wumb kopur amb eim kin oł kis erik kin, amb eipi nge wunduk enmin oł ei nge, ngenj kumbii kis kunum kunum singii. Mon pim kin, en enim oł kis kun pinalim enmin oł ei, buł ngok si kindik kin, orung pungii. Puk kin, kałpi en enim buł ngok si kindnenjing kin, en enim ngenj kumbii kis ngamb kin singii. ²³ Nga na amb ei, eim kingam noł ei to kundmbii ku. Nga wumb na oł yi eramb piik kin, men tołmun wumb pei, na wumb nge noman tuk elege nin, nga en enim noman elege piinmin mił ei, na piind ni piingii. Nga na wumb endeim endeim ni, nipe oł endi enjing mił ei, erip kin kumep to orung kindmbii.’ ”

²⁴⁻²⁵ “Ba enim Taiyasaira konu elege wii mołmun wumb ei, ek kis ni ngonmun ek ei, ambił gii nik kin, ekii sinałmin. Si kindik kin, enim wumb kombur Seisen nge ek koi er pałim mił ek ei, ni ngonmun ek eipi ei, ekii sinałmin ku. Na ek enim kin nind ei, na enim kin epi oł embin tui endi, enim kin kindamb kin, tonu onenmba mon.

Ba enim pe ambiltmin oł ka wii ei, ambił gii ni mułangin kin, orung ombii. ²⁶⁻²⁸ Wumb nii endi, eim kongun erpi kin, pii gii dinga pim kin, nga eim na nge oł kun ka ei, ekii si mołpu pupu kin, na orung ombii kunum ei, na en enim noman dinga ei, nam nge Arnan ngum noman dinga ende ei, na enim ngumbii. Ngamb kin, wumb konu orung orung pei ei, tep erik mułngii. Molk kin, tep ermba ei, kepii aiyon dinga wii mił, opu nurpuł topu kin, mei nganmbi ming ei, nurpuł tonum mił, yi ermba. Nga na en enim kupiiring kanjip ei mił, tiłang ka wii ei, ngumbii ku.

²⁹ “Pe nga, enim kom pim kin, wumb nii endi Gui Ka ek nipi kin, men tołmun wumb pei ngonum ek ei piingii!”

3

Saris Konu Ełe Mon Poł Kindim

¹ “Nga nim Saris konu ełe men tołmun wumb nge enjel, mon endi polkun kindnjii. Ek ei yi mił ninim:

“Na Gos nge Gui Ka angił orung nga tał na kin mołum. Nga na kanjip angił orung nga tał na ambiłip moł. Mołup kin, na ek ei nip enim ngond. ‘En enim nipe oł endi enmin ei, na piił. Na piind ei, enim konj molt pungii wumb ek ei ninjing; ba enim kułii mił mołmun ei,’ na piind. ² Pe enim konj kind molt kin, nga en enim nipe epi endi si mołmun epi ei, dinga kindik kin se mułngii. Nga en enim pii gii ei kulerngii mon! Nimbił erang na kenj ei, enim nipe epi endi enjing oł ei, na nge Gos kumb ełe, kun ka mendpił molałim mon. ³ Enim piingii ei, enim nipe epi endi, ek ka andan

tok kin, nga nimbil mił erik sik kin, piik enjing ek ei, nga ambił gii nik kin, oł kis buł ngok kin, noman ak tok yi erngii. Erik kin, pe nga enim konj kindik, mulenjing kin, na waning wu mił enim kin ombii. Nga na ombii kunum ei, enim piinerngii mon! ⁴ Ba enim wumb aninga kopur, Saris konu ełe wumb ei nge konduk mił oł ei, erik kin, penj tunenjing mon! Tunarik kin, enim konduk kuru mił endi kind pendik kin, na kin wangin kin, ouni bin. Nimbil erang enim kun ka mołmun oł ei, yi erngii! ⁵ Ba wumb nii endi, eim na kin pii gii dinga pim kin, kaplı na wumb ei, konduk kuru endi ngamb kin, kindmba. Kindpi kin, nga na eim nge embe ei, mer wumb kunum kunum konj mołułmun konu ei, pe moltk pungii mon ełe, embe polk pendinj ei, kil ngopu kin, si kindnermbii mon. Si kindnarip kin, nga nam nge Arnan nge, kumb ełe kin, eim nge enjel kumb ełe kin, ni tor kindip kin, ‘Ei na nam nge wumb,’ pa nimbii.

⁶ “Pe enim kom pim kin, kaplı wumb nii endi, enim Gui Ka ek nipi kin, men tołmun wumb kin ninim ek ei piingii!”

Pilarelpiya Konu Ełe Mon Poł Kindim

⁷ Nga nim Pilarelpiya konu ełe, men tołmun wumb nge enjel mon pulkun kindnjii. Kindnjii ek ei yi mił:

“Na nam oł kun ka ełe pułwu nin, nga na nam keimi kun mendpił pułwu. Nga na nam Deipis nge kii wał ambiłip moł. Nga na ondu aki toł wu moł; ba wumb endi, eim kaplı ondu ngunermab mon! Nga na ondu ngoł wu moł; ba wumb endi,

kapłi aki tunermba mon ku! ⁸ Na enim nipe oł endi enmin oł ei, na piił. Pe enim noman dinga kembis kopur pałim ei, na piił ku. Nga enim na ek emb tunj ei, pii gii nik kin, ekii sinjing. Sik kin, nga enim, na embe koi enenjing mon ku! Na enim kin ngii ondu ei, aki topu, sinj sałim. Nga wumb endi kapłi ondu ei ngunermba mon! ⁹ Piyei! Wu amb en enim, Seisen nge men tołmun wumb mołmun. Molk kin, yi niłmin, ‘Sin sinim Jura nge wumb,’ pa nik. Ba en enim ek kend tok ełmin; nga enim Gos kin ekii sinanmin mon ku. Piyei! Na nam wumb ei, tu wup eramb kin, ok enim kin ming gopsing pii polk kin, kan mani kanik kin, men tok yi erngii. Erik kin, nga en enim piingii ei, na enim kin noman ngond. ¹⁰ Nimbil erang enim na ek dinga nind ek ei, piik ekii sik kin dinga angk kin, oł embin tui ko wuk mulnjung. Molk kin, nga enim kin oł embin tui tonu om̄ba kunum ei, na enim ka tep mułmbii kunum endi, oł embin tui ei nge, wumb konu orung orung pei ei kin, tonu om̄ba ei opu kin, ya mani mei ełe wumb pei erngii mił, kenmbii ni piip kin, kindang om̄ba. Wang kin, kunum ei, na enim kin, ka tep mułmbii. ¹¹ Na enim kin pe sikirip orung ombii! Pe enim pii gii ei, ambił gii nik kin, ka mołmun mił, yi mułngii. Yi erangin kin, wumb eipi enim nge epi ka wii ei, wii singii nge, kui er mołmun epi ei, waning sipnerngii mon! ¹² Wumb nii endi, eim na kin pii gii nipi kin, ambił gii ni kui er mołum wu ei, na oł yi eramb kin, eim Gos nge men tołmun ngii konu ełe, tumunj dinga mił, ambił gii nipi kin, kunum kunum mułmba. Mołpu kin, nga eim Gos men tołmun ngii ełe, si kindpi kin, tor punermba mon.

Punarpi kin, nga Gos embe eim kin, mon połup pendmbii. Pendamb kin nga wu ei kin, Gos nge konu owundu embe ełe, 'Jerusalem konj,' pułmbii ku. Połup kin, nga Jerusalem konu ei, tonu epin konu ełe mani ombo ei, na nge Gos kin ombo. Wang kin, nga eim kin, nam nge embe konj ei, pułmbii ku.

¹³ “Yi mił pe enim kom pim kin kaplı Gos Gui Ka ek nipi kin, men tołmun wumb ngonum ek ei, enim piingii!” pa nim.

Leiyorisiya Konu Ełe Wumb Mon Poł Kindim

¹⁴ “Nga nim Leiyorisiya konu ełe nge enjel ei, mon polkun kin, men tołmun wumb kin kindnjii. Kindnjii ek ei yi mił:

“Na ei keimi nił wu, nga na Gos ek ka kun, ni tor kindił wu. Nga na kunum kunum ek keimi nił pułwu moł; nga na Gos epi kanim kanim pei eririm ei nge, na pułwu moł ku; nga na ek ei nip ngond. ¹⁵ Na enim nipe oł endi enjing ei, na piił. Pe enim pii gii ei yi mił; enim muł enanim nin, jii ninanim ei, na piił. Ba na piind ei, enim jii ninim min, muł enim ei, kaplı na piił. Ba na piind ei, enim jii ninim min, muł enim ei, kaplı na piił ku. ¹⁶ Ba nimbıl erang, pe enim muł mił enim ei, enim molt kin, pe nga enim muł enanim min jii ninanim mon ku. Yi mił erang, na nam pe enim kin, jipambił nam gupu ełe tumbii pałim. ¹⁷ Yi mił enim yi ninmin, ‘Sin ku nin epi pei sałim,’ niłmin; nga ‘Sin ka wii mołmun,’ yi ninmin; nga ‘Sin epi endi sinerang kin, wii mołmun,’ yi ninałmin mon. Ba enim am kis mendpił mołmun yi mił; wumb enim kin kaimb sik ngołangin; nga enim

epi sinerang wii mendpił mołmun; nga enim nge ningił tumbun mił mołułum; nga enim ngenj wii mił mołułum. Ba nga enim oł ei piinalmin mon.

18 Yi mił erang, na enim kanip nind. Enim pii gii ei yi mił ku; enim na nge ku gol ei top er singii nind. Nip kin, ku gol ei, dup nopu kuru ka er salim ei, sengin kin, enim epi pei simba nind. Nip kin, nga enim konduk kuru ka ei, na kin top erik kin, en enim konduk kindnarik wii mołmun ei, kindik pandi tok kin, en enim singambil pałim ei, piinermba mon! Nga enim ond mong kopung ei, top er sik kin, en enim ningił ełe kindngii. Kindik kin, enim ningił ełe, ka seng kin, epi pei keningii.

19 Kaplı nam wumb kombur, noman erim kin, kaplı nam wumb ei ek ngop kin, nga enmin oł ei, er kun erip erip enj. Yi eramb kin, en enim kom si piik kin, en enim oł kis buł ngok, si kindik kin, noman ak tok kin, orung ongii. **20** Piingii! Na enim ngii ondu ełe, angip kin, to seki seki nind. Nip kin, pe wumb nii endi, eim ei piipi kin, ngii ondu aki tang kin, na eim noman tuk ngii mił ełe, nirik op kin, eim kin kuni numbii. Namb kin, nga eim na kin kuni ouni numbuł. **21** Pe wumb nii endi, eim na kin pii gii dinga pim kin, na kaplı nembe kin, wumb ei, eim opu kin, na kin tonu epin konu ełe nam king peł ka ełe mułmba. Mołpu kin, ei yi mił ku, ok nam oł kis pei ei, kamb mani kindip kin, akip nam Arnan kin, eim epin konu peł ka wii ełe kun moł. **22** Pe enim kom pim kin, Gos nge Gui Ka ek nipi kin, men tołmun wumb ngonum ek ei, kom ka se piingii!”

4*Epin Konu Ełe Gos Kin Ka Men Tołmun*

¹ Oł ei poru neng kin, na or kumb mił epi endi kenj ni, epin konu ełe ondu aki topu kin, wii sim. Seng kin, nga epi endi beli mił ek tengim. Tangpi kin, nga ek nipi, na ngopu ek yi nim, “Nim ya tonu ełe wan kin, na nim epi nipe endi, ekii se tonu ombo ei, andan top ngumbii. ² Pe kunum ełe mendpił, Gos Gui Ka ei, na dinga tep erim. Erpi kin, nga tonu epin konu ełe kenj ni, king peł endi sim. Seng kin, peł konu ełe, wumb endi tonu ełe mułum. ³ Mołpu kin, nga wumb eim kumb ningił ełe, kom ku am ka wii mendpił ei, tiłang ka wii erpi, ku owundu top ełmin ku ei mił sim. Sim kom ku ei, ku ka wii mendpił ei, eim kin konu orung orung pałim kom ku ei, embe ‘jasper kin korniliyan’ niłmin. Nik kin, nga ei eim konu kumb giipim połpu kin, king peł ełe, si pok erim. Erang kin, na kenj ni, kumb giipim ei, mon kanim kanim konj mił, tiłang eipi eipi kom ku, ‘emral’ niłmin, yi mił tiłang erim. ⁴ Nga king peł ełe mił engki tał nga kaplı kaplı king peł ełe ka wii ei, si pok enjing. Erangin kin, nga peł ełe, men tołmun wumb num, engki tał nga kaplı kaplı peł ełe mołmun. Molk kin, wumb num ei, konduk kuru kindik kin, nga king peng kon ełe ku gol peng ełe mundnjung. ⁵ Nga king peł ełe, kumb kinang mił erim. Erpi ek tangpi kin, nga gur gałi nim. Nga king peł kumb ełe, dup jep angił orung nga tał ei, nopu tiłang erpi kin, peł konu ka ełe, mandi mołum. Mołpu kin, dup jep angił orung

nga tał ei, Gos nge Gui Ka mołum. ⁶ Nga king peł kumb ełe ei, ep noł kirapi mił, tiłang erpi sałim.

Seng kin, nga king peł sałim konu ełe, orung orung kumb ełe, epi konj mołułum epi ei, kumb ni, buł morung ni ełe, ningił pei pałılım. ⁷ Peng kin nga kumb se epi konj mołułum epi ei, wusii simbii owundu mendpił mił, epi endi mołum. Mołpu kin, nga konj mołułum epi ei, kung kou pełe mił, endi mułum. Mołpu kin, nga konj mołułum epi ei, wu mił endi, kumb ningił pałılım epi endi mułum. Mołpu kin nga konj mołułum epi ei, kei du owundu mił, endi tonu mendpił bur nipi kin, andiılım mił mułum. ⁸ Nga epi konj kaplı kaplı mołułum epi ei, endeim endeim ni, kong angił orung pepi, nga endeim pałim. Peng kin, nga konj epi ombu ei, enim ningił ombu, pei pałim ei, tukrung kin, torung kin ouni pałim. Peng kin, pe epi konj ombu, en enim epin tinga ouni, kunum kunum golang nik kin, si kindnałmin mon. Pe en enim golang yi mił niłmin,

“Oł kun ka! Oł kun ka! Oł kun ka! Gos ei, eim sinim nge Owundu Gos dinga owundu mendpił mołułum. Mołpu kin, ei eim kumb ok mendpił mołułum. Nga ei eim pe mołum ku. Nga ei eim ekii se, orung ombo ku,” pa nik kin, golang yi niłmin.

⁹ Pe nga, en enim epi konj mołułmun epi, kaplı kaplı ei, en enim golang nik kin, “Gos kin peł ełe mołułum ei, eim tiłang owundu sałim,” pa nik. Nik kin, “Nga eim embe ambił tonu kindik kin, nga eim kin ka piik ngok kin, eim peł ełe, tonu mołpu kin, eim kunum kunum konj mołułum, epi konj mołum ei,” pa niłmin. ¹⁰ Pe nga, Gos nge men

tołmun wu num engki tał nga kaplı kaplı ombu wumb ei, Gos peł ełe ka wii mołpu kin, eim kin, ming gopsing pii polk kin kan mani kanik kin, eim kin prei enjing, wu ei, eim kunum kunum konj mołułum wu ei kin, wumb ombu en enim, king nge peng kon mił epi ei, wu endi nge peł ełe ka wii mołum wu ei kin, olkup to kindik kin, golang yi ninjing.

11 “Nim sin nge Owundu Gos. Nim oł kun ka wii er mołun. Nim kaplı wumb ka pii ngok kin, nim embe ambił tonu kindmin oł ei ni, nga nim noman dinga wii ei sinjii,” pa nik yi enmin. “Nimbił erang nim epi kanim kanim pei eririn. Nga nim nge noman ełe, epi kanim kanim ei konj moltk punmun. Nga nim nge noman dinga wii ei, epi pei tonu opu mołum.”

5

Jon Mon Endi Ekii Se Tonu Ombo Epi Tuk Pim Ei Kenim

¹ Na kenj ni, Gos King peł ełe, mołułum konu angił tundung orung ełe pipe mon endi kimbrik sengin sirim. Sirim mon ei, tukrung ni, torung mon pei mołum. Mołpu kin, nga mon ei, kan mił epi ei, kan tok pendnjing kan ei, angił orung nga tał pirim. ² Nga enjel dinga wii endi kenj ni, eim ek dinga ni tor kindpi kin, yi nim. “Wumb nii endi ei, eim kun ka wii mołum wu ei, kaplı eim kan ei, to kiłip topu kin, pipe mił mon ei, aki topu kin kindang simba?” ³ Ba wumb endi epin konu ełe ei nin, nga mani mei konu ełe nin, nga mani mei mandring ełe ei nin, pepi mił mon

ełe, aki topu seng kin, tuk ełe keningii ni, wumb endi kaplı enermba mon. ⁴ Nga na kand ei wumb endi eim kaplı pipe mił mon ei, aki topu kin, tuk ełe kenmba mił, wumb endi mołałmin mon. Yi mił peng kin, na ke dinga wii nind. ⁵ Pe nga, wumb kopur en enim Gos nge men tołmun wu num mołmun ombu, wu endi tuk mołpu kin, na kin ek yi nim, “Nim ke ninenjii mon! Nim kenjii ni ka wusii simbii owundu mił tep ełim wu ei, Jura nge wumb tiłap ei, Deipis nge kupam noł tiłap owundu ełe, tonu opu kin ei eim, oł kis kamb mani kindirim ełe nge, ei eim mendpił kaplı kan mił epi angił orung nga tał ei, pipe mił mon ełe, kan to pendnjing pim ei, kaplı kiłip topu kin aki tumba nge om,” pa nim.

⁶ Na kenj ni, kung siipsiip wał mił endi ei, eim tonu peł konu ełe, tuk mii memb ełe, to kundnjung mił engim. Angpi kin, nga epi konj mołułum epi kaplı kaplı nin, nga Gos nge men tołmun wumb num ombu en enim, orung orung se pok erik mołułmun. Molk kin nga kung siipsiip wał mił ei, eim girman mił epi ei nin, nga eim ningił ei, angił orung nga tał pałim ełe nge, ei Gos nge Gui Ka ei, eim angił orung nga tał ei, eim ya mani mei konu ełe orung orung pei ełe kindang kin, punjung. ⁷ Nga kung siipsiip wał mił ei, eim pupu kin, Gos king peł ełe mołum ei, eim nge angił tundung ełe pipe mił mon ei sim. ⁸ Sipi kin, nga mon mił epi ei seng kin, kaplı konj mołułmun epi kaplı kaplı ei kin, nga Gos men tołmun wumb num ombu, engki tał nga kaplı kaplı ei, kung siipsiip wał mołum konu peł kumb ełe, kan mani kanık kin, ming gopsing pii połmun. Polk kin, nga konj

mołułmun epi nin, wumb ombu en enim, endeim endeim ni, giisa mił epi endi ni, nga ku gol ming mił epi endi ei ni, ambilk mołmun. Molk kin, nga ming mił epi ei, dup kiłangin kin, mur ka wii tołum epi ei, yi mił piki topu mułum epi ei, Gos nge wumb ombu en enim, Gos kin prei ełmin ek ei, tuk andan topu ngołum. ⁹ Ngang kin, pe en enim golang konj endi yi mił ninjing,

“Pe nim kaplı mendpił, nim pipe mił mon ei sakin kin, nga kan mił pei to pendnjing ei, kiłip tokun kin, nga tumb ei, to kołmung topun tokun kin, aki tunjii. Nimbil erang wumb nim to kundnjung. To konduk kin, nga nim nge miyem ełe bein topu kin, wumb pei top er sakin kin, wumb Gos kin orung tu wukun ngun. Ngan kin, wumb pei ełe, wumb tiłap eipi eipi ni, nga ek eipi eipi ni, nga wumb ngenj eipi eipi ni, nga mei konu ełe orung orung eipi eipi mołmun wumb ei, Gos kin sakin orung sin. ¹⁰ Sakin eran kin, sinim nge Owundu Gos kin, kułamł mił kałiłmin wumb ei en enim, Gos kin kongun ełmin. Erik kin, nga en enim king mił ya mani mei konu ełe, orung orung wumb pei, king mił molt kin, tep erngi.”

¹¹ Pe nga, na kenj ni, enjel pei ek ninjing ei, ni piinj. Piip kin, nga enjel am pei pei mendpił ok kin, tonu king peł ełe nin, epi konj mołułmun epi ei nin, nga men tołmun wu num pei ei nin, enjel pei si pok erik kin golang nik kin, angk mulnjung. ¹² Molk kin, nga en enim golang dinga nik kin, tor kindik yi ninjing,

“Kung siipsiip wał ei, ok to kundnjung ei, eim kaplı mendpił, ei eim noman dinga wii sałim; nga epi kanim kanim ka wii pei sałim; nga eim noman ka wii, ni dinga owundu ei sałim ku; nga eim nge embe ambiłtonu kindngii ku. Nga tiłang owundu ni tor kindngii; nga eim nge oł ka wii erim oł ei, ambił tonu kindngii ku.”

¹³ Pe nga, na piinj ni, ei epin konu ełe Gos erim wumb nin, wumb mił kanim kanim konj mołmun ei nin, nga ya mani mei ełe wumb ei nin, nga ya mani mei mandring mołmun wumb kułii ei nin, nga ep noł mandring mołmun wumb kułii nin epi ombu nin, nga epi konj mołmun epi kanim kanim pei, en enim konu orung orung pei epi ei, ek yi ninjing.

“Gos ei eim king peł ełe, tonu mołułum; nga kung siipsiip wał yi ku mołułum. Mułangił kin, eł ełip nge embe, ambił tonu kindik kin, nga tiłang owundu nin, nga noman dinga nin, nga oł kanim kanim eririm oł kun ka wii ei, ambił tonu kindik kin, kunum kunum yi minj, pepi ba!”

¹⁴ Nga epi kaplı kaplı konj mołułum epi ek nik kin, “Ei keimi!” pa ninjing. Nga Gos kin men tołmun wumb num ombu en enim, kan mani kanik kin, ming gopsing pii polk kin, men tunjung ei, Gos nin, kung siipsiip wał kin, men tok ngunjung.

6

Mon Mił Epi Ei Kan Mił To Pendnjing Epi Ei

Pałim

¹ Nga na kenj ni, kung siipsiip wał mił wu ei, mon mił epi ei embiłim. Ambiłpi kin, epi ei, angił orung nga tał kan mił epi ei, to pendnjing ei, kumb se endeim eim kiłip topu kin, aki tum. Tang kin, nga na piinj ni, epi konj mołułmun epi ei, endeim ni ek yi nipi kin, ek ei konu gur gałi mił nim, “Ya wa!” a nim. ² Nga na kenj ni, kung os kuru endi mułum. Mołpu kin, nga kung os ei, tonu mułum wumb ei, eim opu ond endi ko wupu mułum. Mołpu kin, nga eim wu king peng mondułmun epi ei nge, endi ngunjung. Ngok kin, pe nga eim pupu kin, eim wumb to mani kindpi kin, nga dinga kindpi kin, nga opu erpi pułum.

³ Pe nga, kung siipsiip wał mił wu ei, pupu kin, pipe mił mon epi ei kan mił ombu tupu to pendnjing ei, nga endi kiłip topu kin aki tum. Topu kin, nga na piinj ni, konj mołułum epi ei, nga endi ek yi nim, “Ya wa!” a nirim. ⁴ Pe nga, kung os kundii mendpił endi tor orum. Opu kin, kung os kundii ei nge, tonu buł ełe, wumb endi multum wumb ei, opu ermba nge, noman dinga ngang kin, ya mani mei ełe orum. Opu kin, wumb nge noman emin orung seng kin, wumb en enim eipi eipi tok kundngii ni punjung. Puk kin, nga wu ei tui jik mił epi owundu endi ngang kin, sipi kongun ermba nge tu wurum.

⁵ Pe nga, kung siipsiip wał mił wu ei, eim pupu kin pipe mił mon epi ei, kan tekliki to pendnjing ei, kiłip tang kin, aki tum. Tang kin, na piinj ni, konj mołułum epi ei, eim ek yi nim, “Ya wa!” nirim. Neng kin, na kenj ni, kung os ping endi mułum. Mołpu kin nga kung os ping buł ełe, tonu

mułum wumb ei, eim kuni mok tołmun ming mił epi ei nge, endi eim angił ełe ambiłpi mułum.

⁶ Nga na piinj ni, epi endi ek tengim mił ei, tuk ełe epi konj mołułum epi kaplı kaplı kei mił, ok ek tengnjing. Tingangin kin, kuni owundu seng kin, kuni mandi poru nimba enim. Ei ek yi ninjing, “Nim kuni wiis mong ming kembis kunum endeim ełe, ku sen mił mok tunjii. Nga nim kuni balii mong ming kembis kunum tekliki, ku sen mił mok tunjii ku. Ba ond olip kopung ni, ond wain noł ei, to kis mundnenjii mon!”

⁷ Pe nga, kung siipsiip wał mił wu ei, eim pupu kin, pipe mił mon ełe ei, kan mił epi ei to pendnjing epi ei, kiłip tang kin, kaplı kaplı mił aki tum. Tang kin, nga na piinj ni, epi konj mołułum epi endi nga ei, ek yi nirim, “Ya wa!” nirim.

⁸ Nga na kenj ni, kung os endi eim ngenj ełe, mon mulerim mił endi mułum. Mołpu kin nga kung os ei, buł ełe tonu mułum wu ei, eim embe ‘Wumb kułii’ pa niłmin ei pim; nga sikił ‘Dup konu kis,’ eim kin ekii se mandi om. Wang kin, nga eł ełip, noman dinga ełe sikił kin, ya mani mei wumb kopur aninga ełe, to kundnguł nga aninga tekliki mił mołułum ełe nge; tui jik mił epi endi, nga kumb kuni owundu sim; nga ening owundu ni epi sałim; nga ya mani mei ełe kung simbii ni, oł ombu pei erang kin, wumb to kundngii.

⁹ Pe nga, kung siipsiip wał mił wu ei eim pupu kin, pipe mon kan mił endi to pendnjing angił orung ei, kiłip topu kin, aki tum. Tang kin, nga mandring orung, na kenj ni, kułmał kałymin konu ełe kułii wumb ei, en enim noman tuk ełe mandring mulnjung. Molk nimbıl erang, en enim

Gos kin pii gii dinga nik kin, Gos ek ka ni tor kindik kin, wumb ngunjung konu eļe, opu orung wumb ngenj kumbii ngok kin, to kundnjung. ¹⁰ To konduk wumb ei, wii dinga tok kin, ek yi ninjing, “O sinim nge Owundu, nim dinga wii mendpiļ palim nin, oļ kun ka elin wu nin, ek keimi mendpiļ puļwu moļun. Mokun kin, nga sin kunum kinan nimerii muļamin kin, nim sinim opu orung ya mani mei eļe moļmun wumb ei, kos piikin, mok tokun kin, sinim nge miyem bein tum eļe nge, kumep kis orung ngunjii?” ¹¹ Pe nga, en enim endeim endeim ni, konduk kuru ngang kindik kin, nga ‘En enim aninga kopur, kui er muļei,’ pa nirim. Yi neng kin, en enim to kundnjung wumb ei miļ muļangin kin, nga en enim engnjing noļ kin, kongun ende enjing wumb ei, to kundnjung yi miļ ku, enim to kundngii. To konduk kin, ekii se enim nimerii miļ kapļi erang kin, kapļi Gos eim enim nge miyem kumep ei, kumb se orung kindpi ngumba.

¹² Pe nga, kung siipsiip waļ miļ wu ei, kin eim pupu piļe miļ mon epi ei kan miļ epi to pendnjing epi angil orung nga endeim ei kiļip topu kin, aki tum. Tang kin, nga na kenj ni, konu kopu owundu mendpiļ eļe tang kin, eni ei ping erpi kin, ei yi miļ, kon alap dup nang kin, ping enim yi miļ elim. Erang kin, nga oi ei, am kundii mendpiļ erpi perim ei, miyem kundii miļ, topu pirim. ¹³ Nga kor kanjip ei, tonu kupu muļ eļe mani opu kin, mei eļe om. Opu kin, ei yi miļ, ond pik mong pol tunerang kin, ond ei konu pop owundu tang kin, mong mani oļum oļ ei miļ, kor kanjip mani onjung. ¹⁴ Nga kupu muļ ei am punum miļ, ei

pipe mił ok mon połułmun epi ei, simbirpi am pum. Pang kin, nga komung nin, nga mei kembis kembis pei, en enim konu eipi puk kin, en enim konu ełe pinenjing mon. ¹⁵ Pe nga, ya mani mei konu ełe wumb wu king nin, nga mei ełe wu num nin, nga opu elmin tep er mołmun wu num nin, nga noman dinga pałim wumb nin, nga wumb ku pei sałılım wumb nin, nga kongun wii elmin wumb nin, nga wumb wii en enim kongun elmin wumb ombu, en enim pei ku nem nin, nga ku tukpu nin, nga tonu mei tukpu ełe, en enim koi enjing. ¹⁶ Erik kin, nga en enim wii dinga tok yi ninjing, enim tonu komung nin, nga ku owundu nin, konu ełe nin, wii tok yi ninjing. “Enim mani ok kin, tonu sin mołmun konu ełe, sin pandi tok kin, koi erangin kin, Gos eim tonu king peł ełe konu ka wii ełe mołum ei, eim nga ningił ei, sin kinermba mon mon.” pa ninjing. Nik kin, nga kung siipsiip wał mił wu ei, eim sin kin, popuł kis sinim ei, sin kin tonu onermba mon ku! ¹⁷ Nimbıl erang eł ełip kumep kis nin, popuł ei singił kunum ei, kunum owundu endi tonu orum. Yi mił peng, wumb nii endi, kaplı eim Gos kingam teł kin, kumb ełe engmba? Ei kaplı engnerngii mon!”

7

Esrel Wumb 144,000 Wumb Pei Pei Mulnjung

¹ Oł ei poru neng kin, nga na kenj ni, enjel kapılı kaplı en enim tonu mei ei, mer, wuł, ał, kapılı kaplı oł kumb ełe angk mulnjung. Angk molk kin, mei oł kapılı kaplı, ei ambilk mulnjung. Molk yi erik kin, konu pop tunermba nik enjing. Erik

kin, nga mani mei ele min, ep nol ele min, nga ond ele pop tunermba mon. ² Pe nga na kenj ni, enjel eipi endi, al eni tonu olum konu ele, tonu pum. Pang kin, Gos eim kunum kunum molukum pulwu ei, eim nge mon mil epi ei ambil tu wurum. Tu wang kin, nga eim wii dinga topu kin, enjel kapil kapli molmun ei nge, Gos eim noman dinga ngang kin, ep nol ni, mei ei, to kis erngii nge, nipi mundrum. ³ Mundang kin, nga enjel eipi, eim yi nirim, “Enim mei min, ep nol min, ond min, ei sikir er kis mundmun nik kin, yi enerngii mon! Ba enim wiik to mulangin kin, sin Gos nge kongun wumb kombur, to tonu kind mundamin kin, en enim mei embil ele, Gos nge mon mil epi ei pend kindmba. Kindang kin, ekii se, enim er kis mundngii. ⁴ Pe nga na piinj ni, Gos nge mon mil epi ei, wumb pei sinjing. Sik kin wumb ei 144,000 wumb pei, en enim Esrel nge wumb tilap pei, Gos mon mil epi ele sinjing.

⁵ Sik kin, nga wumb 12,000 ei Jura nge wumb tilap ei, mei embil ele, Gos nge mon mil epi ei sinjing; nga wumb kopur ei, Rupun nge tilap wumb ei 12,000 ele sinjing; nga wumb 12,000 ei, Gas nge wumb tilap ele sinjing.

⁶ Nga wumb ei, 12,000 Aser nge wumb tilap ele sinjing; nga wumb ei, 12,000 Napsalii nge wumb tilap ele sinjing; nga wumb ei 12,000 Manasa nge wumb tilap ele sinjing.

⁷ Nga wumb ei 12,000 Simion nge wumb tilap ele sinjing; nga wumb ei 12,000 Liiwai nge wumb tilap ele sinjing; nga wumb ei 12,000 Esakar nge wumb tilap ele sinjing.

⁸ Nga wumb ei 12,000 Sepulan nge wumb

tiłap ełe sinjing; nga wumb 12,000 ei Josep nge wumb tiłap ełe sinjing; nga wumb 12,000 ei Benjamin nge wumb tiłap ełe sinjing. Wumb ei pei, Gos nge mon mił epi ei pei sinjing.

Nga Wumb Tiłap Owundu Endi Mołmun

⁹ Oł ei poru neng kin, na nga kenj ni, wumb tiłap owundu endi kułou tok mulnjung wumb ei, wumb endi kaplı beltngii mił mon. Beltik wumb ei, ngenj mon eipi eipi mił pałim nin, nga wumb tiłap kanim eipi eipi pei nin, nga wumb ek eipi eipi pim wumb nin, nga mei konu eipi eipi wumb ei pei, Gos kin peł kumb ełe kin, kung siipsiip wał mił wu ei mołum kumb ełe angk kin, mulnjung. Molk kin, konduk kuru kindnjing; nga ond onguł wumb ombu en enim, angił ełe ambilk mulnjung. ¹⁰ Mołangin kin, en enim wii dinga tok ek yi ninjing, “Sinim nge Gos Owundu king peł ełe mołułum; nga eim kung siipsiip wał mił wu ei, eim kin mandi mołum. Sinim sipi orung simba nge oł ei, eł elip kin pałim.” ¹¹ Pe nga, enjel pei ei, king peł ełe, si pok erik kin, nga men tołmun wu num nin, nga epi kapił kaplı konj mołułum epi ei si pok erik engnjing. Angk kin, nga en enim pei ming gopsing pii polk kin, king peł ełe Gos kin men tok ngok yi enjing. ¹² Erik kin, yi ninjing, “Ei keimi mendpił; nga sinim Gos kin men topun kin, ka piipin ngumun. Ngopun kin, ei eim tiłang owundu ka wii ei, ni tor kindmin; nga eim noman ka wii mendpił pałim; nga sinim eim kin ka piipin ngumun. Ngopun kin, eim embe ambił tonu kindmin. Kindpin kin, eim noman

dinga mendpił pałim; keimi eim dinga ei owundu mendpił pałim. Peng kin, oł ombu ei, Gos kin kunum kunum mułmba. Ei keimi!

¹³ Pe nga, men tołmun wu num endi, na kii sipi kin, ek yi nirim, “Wumb kopur en enim konduk kuru kindik enmin wumb ei, wumb nii? Nga wumb ei, konu jił onjung?” a nirim. ¹⁴ Pe na eim kin ek orung kindip yi ninj, “Na nge owundu nim piin.” Nga eim na kin ek yi nirim, “Wumb ombu en enim, opu ond wumb kin, oł embin tui owundu erik ngunjung. Ngok kin, nga en enim oł ei kin, si kindik kin tor onjung. Ok kin, nga en enim, konduk ni epi ei, kung siipsiip wał mił wu ei nge miyem ełe sinim noman tuk ełe was eririm. Erang kin, sinim konduk mił noman tuk ełe kuru kun ka mendpił erim. ¹⁵ Yi mił erang, en enim Gos eim king peł kumb ełe angk kin, epin tinga tał, Gos nge epin men tołmun ngii mił ełe, Gos kin men tołmun. Nga Gos eim king peł ełe, tonu en enim kin mołpu kin, eim wumb ombu kin, tep ka er kanpi mołum. ¹⁶ Nga en enim kuni nga tunermba mon; nga noł nuwa nga enermba ku. Nga en enim konu eni tumba kunum, ei mił erpi kin, nga epi endi dup mił nopu kin, yi nga enermba mon. ¹⁷ Nimbil erang kung siipsiip wał mił wu ei, eim peł ełe, tonu tuk mii memb ełe mołułum. Mołpu kin, eim kung siipsiip tep wu mołpu kin, en enim tep erpi mułmba. Mołpu kin, en enim noł nok kunum kunum konj mołułum noł ei, andan tang kin nungii. Nga Gos eim en enim ningił ka mani onum ei, kil ngopu kin, si kindmba, nga en enim nga ke ninerngii mon.”

8*Nga Kan Mił Epi Pipe Mił Mon Pendnjing Ei
Angił Orung Nga Tał Kilip Tum.*

¹ Nga kunum ei, kung siipsiip wał mił wu ei, eim pupu kin, pipe mon epi ei, kan mił epi ei to pendnjing ei, angił orung nga tał pim epi ei, to kilip topu ei poru nirim. Neng kin, epin konu ełe, ek tingnarik mułangin kin, eni kopur o purum. ² Pe nga, na kenj ni, enjel angił orung nga tał pei en enim, tonu Gos eim kumb ełe engnjing. Angk kin, nga en enim beli tołmun epi ei nge, angił orung nga tał ngunjung ku.

³ Pe nga enjel eipi endi opu kin, eim kułmał kałmin konu ełe engim. Angpi kin nga eim dup kalk ełmin epi, noł ming gol mił, mur ka wii epi ei, opu sim ełe engim. Angpi kin, nga wumb kopur eim kin, mur ka wii tołum epi pei ngunjung. Ngok ełe nge, si ende kindpi kin, Gos nge wumb prei ełmin ełe, si ende kindim. Kindpi kin, nga eim Gos kin kułmał kałmin konu ełe, gol mił erpi kin, Gos nge king peł kumb ełe engim. ⁴ Angpi kin, nga eskił epi ka dup nopu kin, muru ka tołum epi ei nin, Gos nge wumb Gos kin prei erik enjing ełe, tał ouni ei, enjel angił ełe, dup eskił si kindpi kin, Gos nge kumb ełe tonu purum. ⁵ Pe nga kunum ełe, enjel ei, eim noł ming sipi kin, dup kułmał kałmin konu ełe, dup kopur sipi kin, piki topu olkup topu kin, mer mei ełe mani kindim. Kindang kin, kałpi konu ełe, gur gałi nipi kin, ek tangpi kin, nga kumb kinang erpi kin, nga konu kopu tum.

Enjel Kapił Kaplı Beli Mił Epi Pup Tunjung

6 Pe nga, enjel angił orung nga tał en enim, beli ei, nga angił orung nga tał ei, beli pup tungii nge, er kun er sinjing sałim.

7 Pe kumb ełe enjel ei, eim beli mił epi ei beli pup tum. Tang kin, dup seng kin, konu dindaming kin, miyem kin ombu, pei sik kin, orung orung erik. Erpi kin, bein topu kin, mani mei ełe kindim. Kindpi kin, nga mani mei aninga kopur ei, dup nopus kin, ond aninga kopur ni, kui engimb aninga kopur pei mołum epi ei, pei dup nopus poru nirim; ba aninga tał am mił kopur mei konu ełe, dup nunerim mon.

8 Pe nga, enjel nga endi, eim beli mił epi ei beli tum. Tang kin, nga na kenj ni, epi komung owundu mił epi ei, dup nopus topu kin, olkup topu kin, mer ep noł ełe, mani kindim. Kindang kin, ep noł aninga kopur ei kumbiipi kin, miyem topu pum. **9** Pang kin, nga ya mani ep noł ełe, konj mulnjung epi aninga kopur ei, ep noł tuk ełe, kulnjung. Kolk kin, nga noł kanu aninga kopur topu kin, kis mundum ku. Ba aninga kopur tał am mił, ep noł ełe epi ei, to kis enerim mon.

10 Pe nga, enjel tekliki ei endi, eim beli mił epi endi beli tum. Tang kin, kor kanjip mił epi owundu ei, dup num ei, dup jep kaltmin mił yi nurum. Nopus kin, nga tonu kupu muł ełe, mani opu mer noł aninga kopur pim konu ełe purum. Nga noł pirpir aninga kopur pim konu ełe pum ku. Ba aninga kopur tał am mił noł konu ełe puneririm mon. **11** Pe kor kanjip ei embe ‘Kumbii kis ełim’ niłmin. Nga noł aninga kopur ei, noł kumbii ełim. Nga wumb pei, noł ei nok kin kulk. Kulk ei nimbił erang, noł ei eim kumbii kis

elim. Ba aninga kopur, tał am mił, noł ełe to kis eneririm mon.

¹² Nga enjel kapił kapli endi ei, eim beli mił epi ei, beli pup tum. Tang kin, nga eni aninga kopur ni, oi aninga kopur ni, kor kanjip aninga kopur ni, epi ombu en enim nge tiłang erpi pim ei tangin kin, yi mił erang, emii aninga kopur pirim. Nga tinga aninga kopur emii pirim ku. Nga epin kunum endi, oi tiłang ermba kunum ei, yi emii pirim ku.

¹³ Pe nga na kenj ni, kei du endi, bur ni pupu kin, am ei tonu epin bur ni purum. Pupu kin, ek dinga nipi kin wii topu yi nim, “Mong owundu! Mong owundu! Mong owundu kis tonu omba!” nirim. Pe nga, oł embin tui oł ei, wumb en enim ya mani mei ełe mołmun wumb ei kin, yi mił tonu omba. Nimbił erang enjel eipi nga teliki ei, en enim nge beli mił epi ei pup tungii nge enmin.

9

Nga Angił Orung Enjel Ei Beli Mił Epi Ei Pup Tum

¹ Nga angił orung nge enjel ei, eim beli mił epi ei beli pup tum. Tang kin, nga na kenj ni, kor kanjip ei tonu kupu muł konu ełe, mani opu kin, mer mei ełe orum. Opu kin, nga kor kanjip ei, kii wał sipi kin embilim ei, mer mani tukpu owundu kis tukpu ełe, sip pinalim, kii wał sirim. ² Nga kor kanjip ei, mer mani, ‘Tukpu owundu kis,’ ondu ei, aki tum. Tang kin, dup eskił opu kin, tor tonu om. Opu kin dup eskił om ei, mer dup owundu ełe, dup kiłangin kin nopus ping mendpił nopus pim ei, mer mani tukpu owundu kis ełe tor orum. Opu

kin, eni kin pop ei, eskił erang kin, emii erim.

³ Pe nga ka guimbi owundu pei, mer dup eskił nopus pim ełe, mei ełe tor orum. Opu kin, nga ka guimbi ei, wusimb mił epi ei, olt pim epi kis endi ei, wumb kongang kin, kumbii kis siłmin epi endi ei, eim dinga ngołum. ⁴ Nga ka guimbi owundu en enim, kui engimb ni endi, epi ombu ei to kis enerei mon niłmin. Nik kin, nga epi kanim eipi eipi pei endi, emb talk pendilmin epi ei, konj mołum ei, to kis enerei mon niłmin. Ba wumb nii endi, eim Gos nge mon mił, eim mei embił ełe pinerim kin wumb ei mendpił, kongingii, niłmin.

⁵ Kongk kin, nga ka guimbi owundu ei, wumb to kundngii ei, mon niłmin; ba oi angił orung ełe mendpił ei kin, kongmba ei, kumbii kis singii niłmin. Nga en enim ngenj kumbii siłmin ei, wu en enim ka wusimb mił ei kin, epi kongang kin, ngenj kumbii siłmin oł ei nge siłmin. ⁶ Nga oi angił orung o pang kin, wu kopur en enim, kułmun nik kin, kuruk andinmin; ba en enim kuruk sinałmin mon. Nga en enim kułmun ni piinmin; ba kułngii ei si kindpi kin, am ba.

⁷ Nga ka guimbi owundu ei, en enim kung os mił molk kin, en enim opu erngii nge, er kun er mołmun ei, en enim peng ełe wu king peng kon mondułum epi, ku gol mił epi mundangin kin, en enim kumb ełe, wumb mił kumb ningił sałılım.

⁸ Seng kin nga en enim peng enjin ei, amb peng enjin mił mołułum. Mołang kin, nga en enim gupu mong ei, wusii simbii owundu ei, gupu mong mił pałılım. ⁹ Peng kin, nga en enim pepił ełe epi, kumb tepii kapa mił, pandi topu pirim. Peng kin, nga en enim kong, ełe ek tengnjing

mił ei, kung os keris pei mił siłmin ek tangnim mił molk kin, opu erngii nge punjung. ¹⁰ Puk kin, nga en enim nge, ei yi mił ei, ka wusimb mił, kumbii kis ngang molk kin, en enim dinga peng kin, wumb kumbii kis ngołmun ei, oi angił orung pei ngołmun. ¹¹ Ngok kin, nga en enim nge king endi mołpu kin, en enim tep elim. Erpi kin king ei, enjel ei tukpu owundu kis sip pinałim ei, mer mani ełe tep elim. Erang kin, nga eim embe ‘Apandon’ ei Eipru nge ek; nga eim embe ‘Apoliyon’ Griik nge ek; ek tał ouni pułe yi pałim, ‘Wumb to kis mondułum,’ niłmin.

¹² Pe mong owundu kis endi ei, poru nirim. Nga mering mong owundu kis tał, nga omba.

*Angił Orung Nga Endeim Enjel Beli Mił Epi Ei
Pup Tum*

¹³ Nga angił orung nga endeim enjel ei, eim beli mił epi ei beli pup tum. Tang kin, nga na piinj ni, gol mił epi kułmał kałmin konu oł ełe, kapił kaplı nge, girman mił epi ei, angiłim konu ełe, Gos nge kumb ełe mołum konu ei, ek endi tor om. ¹⁴ Wang kin, nga ek endi tor opu kin, angił orung nga endeim enjel endi, beli mił epi ei beli pup topu kin, se mułum konu ełe yi nim, “Nim enjel kapił kaplı en enim, noł owundu endi Yupreisiis ni noł ełe, kan ngii mołmun wak tangin kin, wii molk pungii,” pa nim. ¹⁵ Yi mił kaplı, enjel ei, enjel kapił kaplı kei en enim, kan ngii mił mulnjung wak tum. Wak tang kin, en enim wumb aninga kopur, to kundngii nge enjing; ba aninga kopur tał am mił to kundnenjing mon. To kundnarik kin, nga enjel ei en enim, er kan erik kin, eni

nin, kunum nin, oi nin, kung pani ei kin, kui erik kin, oł ei nge erngii nge mołmun. ¹⁶ Molk kin nga enjel kapił kaplı nge, opu ełmin wu 200,000,000 pei pei mendpił, en enim kung os ełe, ap tok onjung ei, na ni piinj. ¹⁷ Pe nga na nam or kumb mił endi kenj ni, kung os nin, kung os tonu ełe wumb ap tunjung wumb ei kin, ouni kenj. Kenj ni nga wumb en enim pepił ełe, konduk kapa mił pirim. Pim epi ei, mon kundii ni, muk ni, terim pirim. Peng kin, nga kung os peng ełe ei, wusii simbii owundu peng mił pirim. Peng kin, nga en enim gupu ełe dup eskił kin, dup kin, kom ku dup nonum mił, en enim gupu ełe tor orum. ¹⁸ Wang kin, nga oł embin tui ei, dup ni, dup eskił ni, dup mon terim dup nołum epi tekliki ei pei, wumb aninga kopur to kis er poru ninjing; ba aninga kopur tał am mił, to kis enenjing mon. Epi ombu, mer kung os gupu ełe tor orum. ¹⁹ Wang kin nga kung os nge dinga ei, mer en enim gupu ełe ni, en enim ei ełe, dinga pałim. Peng kin, en enim nge ei ełe, wembii mił pałim; nga peng pałim ku. Peng ełe nge, wumb to kis ełmin ku.

²⁰ Nga wumb eipi kopur en enim, dup ni, dup eskił ni, dup nopus ełim epi ei tekliki pei, en enim to kundnerim wumb ei, en enim noman ełe, epi nipe endi enjing nin, gui kis men tołmun oł ei kin, noman ak tok kin, buł ngunenjing mon. Pe en enim angıł ełe enjing epi ei, ek kend gos ełe nge, gol nin, silpa nin, aiyon nin, ku nin, ond epi ombu ei, ningił kinenjing epi nin, ek piik ninenjing epi nin, andłam endnenjing epi nin, epi kend tołmun epi ombu ei, men tołmun ei, wakin tunenjing mon! ²¹ Tunarik kin, nga wu ombu en enim,

wumb eipi to kundnjung; nga kunj men enjing nin, wu amb eipi nge ngundnjung nin, wumb eipi nge epi waning sinjing nin, wumb ombu en enim oł kis ei, noman ak tok kin, buł ngunenjing mon!

10

Enjel Endi Pipe Mił Mon Epi Endi, Angił Kin Embiłim

¹ Pe nga, na kenj ni enjel endi dinga owundu pałim enjel ei, tonu epin konu ełe mani orum. Wang kin, eim konu kupu mił epi ei, kum tum. Tang kin, nga konu kumb giipim poltum ei mił, eim nge peng ełe, tonu połpu pirim. Peng kin, eim kumb ełe, eni mił topu pirim. Peng kin, nga eim simb ełe, dup sengi mił, nopu pirim. ² Peng kin, nga pipe mon simbirpi kin, endi kembis ei tonu, eim angił ełe, aki topu kin, sepi mułum. Mołpu kin, nga eim simb mong tundung ei, mer ep noł ełe, mani kindpi sirim. Seng kin, nga simb taring ei, mer mei ełe, mani kind sirim. ³ Seng kin, nga eim ek dinga tangpi kin, ke nim ei, wusii simbii owundu ke niłim ei, yi mił nirim. Neng kin, kunum ełe, nga angił orung nga tał, gur gałi nirim. ⁴ Nga ek nengin kin, na mon pułmbii enj; ba na nga piinj ni, ei tonu epin ek endi, ni tor kindpi kin, yi nim, “Nga konu gur gałi angił orung nga tał ninjing ek ei, noman tuk ełe koi er pendnjii; ba mon poł pendnenjii mon.”

⁵ Nga na kenj ni, enjel tonu ep noł ełe kin, nga mei ełe kin, engim wu ei, eim angił tundung ei, tonu epin konu ełe kindim. ⁶ Kindpi kin, nga eim ek keimi kun ka ni tor kindpi kin, ek keimi

Gos eim piiłim. Piipi kin, nga Gos eim kunum kunum konj mołułum Gos ei, eim tonu epin konu ni, nga epi kanim kanim pei tuk ełe eririm. Nga mei erpi kin, epi kanim kanim pei tuk ełe eririm. Nga ep noł erpi ełe kin, epi kanim kanim pei tuk ełe eririm. Nga enjel ei, eim ek yi nirim, “Akip kunum ei, mandi poru nimba enim, Gos nga kui enermba mon,” pa nirim. ⁷ “Ba angił orung nga tał nge enjel endi ei, eim beli mił epi pup tumba kunum ełe, Gos nge eim epi koi er pim epi ei, ni tor kindmba. Kindpi kin, nga eim nge ek ka ni tor kindiłmin wumb ombu, eim ek ni ngurum ek ei, keimi tonu orum.”

⁸ Pe nga, tonu epin konu ełe, ek endi ni tor kindrim ei, na nga piinj ni, ek nipi yi nirim, “Nim pukun kin, enjel endi, eim simb mong tundung ełe, ep noł ełe kambpi kin, nga eim simb mong taring ełe, mani mei ełe kambpi mołum enjel ei, eim angił ełe, pipe kimbrii kembis endi ambiłpi kin, puru nipi mołum pipe mon ei sinjii,” pa nim. ⁹ Kaplı na pup kin, enjel ei, kii sip kin, eim pipe kimbrii mon pipe endi, angił ełe sałim ei, ngangli ninj. Nemb kin, nga eim ek yi nipi, na ngum, “Nim epi ei sakin nunjii,” pa nirim. “Nan kin, nim kirim ełe, ak mak erpi kin, mek sinjii mił, yi ermba,” pa nirim. Ba nim gupu ełe, mułang kin, ei singin ermba ei, piimi muł noł ei, singin enim ei mił, yi ermba,” pa nim. ¹⁰ Pe nga, na pipe kimbrii mon sałim ei, eim angił ełe, sip kin, nunj. Namb kin, piimi muł noł singin enim mił, yi singin eririm. Ba ekii se, na nop dumung kindamb kin, mer nam nge kirim tukrung ełe ak mak erpi kin, mek simbii mił pirim.

¹¹ Pe nga eim ek yi nipi na ngum, “Nim nga Gos nge ek ka ei, ni tor kindkin kin, wumb pei ngokun kin, nga wumb tilap eipi eipi pei ngokun kin, nga ek eipi pim wumb, kanim kanim pei ngokun kin, nga king pei, ngunjii ku,” pa nirim.

11

Wumb Mił Epi Tał Ek Ni Tor Kindilmbil

¹ Pe nga, na su simbii epi endi ngunjung ei, epił mił epi endi ngok kin, yi ninjing, “Nim tonu angkin kin, kaplı nim Gos nge men tołmun ngii wumb kin, mołmun ei mił nga kułmał kałmin konu ełe, su sinjii. Sikin kin, nga nim men tok mołułmun wumb ei, kaplı kemb tunjii ku. ² Ba nim men tołmun ngii pułpun ełe, torung kung gui konu ełe ei, su sinenjii mon. Nimbıl erang konu ei, torung pii gii ninałmin wumb ei nge konu pałim. Peng kin nga wumb ei, en enim konu owundu ełe kun ka wii Jerusalem konu konj ełe, erik kin, kis monduk pangin kin, oi engki kapił kaplı nga tał ei, kaplı erngii. ³ Erik kin, nga nanim wu tał kin, dinga ngamb kin, nanim nge ek, ni tor kindngił. Kindkił kin, nga wumb tał ei, kon mił epi endi ngamb kin, alap mił tełngił. Talkił kin, na nge ek ni tor kindkił kin, pangił pangił kin, 1,260 kunum pei pei opu ba.

⁴ Ełe nge wumb tał, eł ełip ek ni tor kindngił ei, ond olip tap mił, nga dup alam tał mił ei ya mani mei ełe Owundu eim kumb ełe engim. ⁵ Angang kin, nga wumb kombur ok kin, wu tał kin, er kis mundmun ni enjing kin, kaplı eł ełip gupu ełe, dup tor opu mołpu kin, opu orung wumb ei, top

kis mundmba. Mondpu kin, keimi wumb kombur wu tał kin, er kis ermin nik enjing kin, kaplı ełe nge mendpił, wumb ei kułngii. ⁶ Kaplı eł elip dinga seng mołmbuł dinga ei kaplı kupu muł ondu ngang kin, konu kumb tunermba kunum ei, eł elip Gos ek ka ni tor kindinjngił. Pe nga eł elip, yi ku dinga pałim ei, noł ei erangił kin, noł miyem mił tangpi om̄ba. Pe nga eł elip dinga sałim ei, yi ku ya mani mei wumb epi kanim kanim oł embin tui ei, tonu opu kin, to kis erngił. Nga eł elip noman ełe, oł ombu ermbił ni piinggał kunum ei, kaplı erngił.

⁷ Pe nga eł elip Gos ek ka ei, ni tor kind poru nikił, er mołang kin, kaplı nga epi kung simbii owundu endi, tukpu owundu sip pinałim ełe, tonu tor wang kin, wu tał kin opu erngii. Erik kin, eł elip to mani kindpi kin, to kundmba. ⁸ To kundang kin, eł elip ngenj ei, konu owundu ełe, tuk andłam ełe pimba. Peng kin, nga eł elip nge Owundu ei, eim ond peri ełe to kundnjung konu ełe, eł elip ngenj ombu mołum; ba konu owundu ei ek ekin nipin kin, yi niłmin, ‘Konu embe Sorom nin Eisip,’ yi mił niłmin. ⁹ Yi mił erang, ngenj eipi eipi wumb nin, nga wumb tiłap eipi eipi nin, ek kanim eipi eipi wumb nin, mei konu orung orung wumb ei, pei ok pendik kin, en enim ngenj ei keningii kunum teklik, nga kunum tongnde mendpił poru nimba. Neng kin, nga wumb ei eł elip ngenj ei kui tunenjing mon; ba kanik kin, wiik tok kindangin kin, pinjngił. ¹⁰ Pekil kin, mei mani ełe wumb pei en enim, ka piik kin, wumb tał kułnguł ełe nge, en enim ka ka piik kin golang nik kin, nga en enim epi ka kombur sipik kin,

wumb puł ngok yi ełmin. Yi ełmin ei, nimbil erang ek ni tor kindiłmbił wu tał eł ełip, mei wumb pei ngenj kumbii owundu ngołmbuł. ¹¹ Ba kunum tekliki nga kunum tongnde poru neng kin, kaplı Gos eim nge mołułum konj ei kindang opu kin, wu tał tonu enginjngił. Engangił kin, opu wumb pei ombu, wu tał tonu onjnguł ei, kanik kin, mund mong enjing. ¹² Erik kin, pe nga wu tał eł ełip molkuł kin, piinjngił ni, ek owundu endi tonu epin tor opu kin, eł ełip kin yi mił nim, “Ya tonu ełe weł!” Nga eł ełip nge opu orung wumb kanik mulnjung ni, eł ełip kupu muł endi, se mengpi kin, tonu epin konu ełe, tuk sipim. ¹³ Si pang kin nga kunum ełe mendpił, konu kopu owundu endi tum ei, konu owundu tongnde endi topu erpi kin, kis mundum; ba angił orung nga kapił kaplı ei to kis enerim mon. Nga kunum ełe mendpił, wumb 7,000 pei konu kopu ei erpi kin, to kundum. To kundang kin, wumb kombur eipi mulnjung wumb ei, en enim mund mong erik kin, Gos eim Owundu epin konu ełe mołum ei, eim embe ambił tonu kindnjing. ¹⁴ Kindik kin, pe epi oł embin tui owundu tał tonu om ei, poru nirim; ba piyei! Kunum aninga kopur opu pang kin, epi oł embin tui owundu nga endi tonu om̄ba.

Enjel Angił Orung Nga Tał Nge Beli Mił Epi Tum

¹⁵ Pe nga angił orung nga tał nge enjel ei, beli mił epi pup tum. Tang kin, kaplı ek owundu kombur tonu epin konu ełe, tor opu kin, ek yi nirim, “Pe mani mei ełe, tep erik erik, enjing dinga ei, akip sinim nge Owundu eim seng kin, nga eim se orung simba wu ei, Krais kin ouni,

eim king kunum kunum minj tep erpi kin, mołpu ba!” ¹⁶ Pe nga, men tołmun wu num engki tał nga kapił kaplı en enim, king peł ełe Gos kumb ełe, mołułmun wumb ei, kumb ełe kan mani kanik kin, Gos kin men tok ngunjung. ¹⁷⁻¹⁸ Ngok kin, ek yi ninjing,

“Gos owundu mendpił! Nim dinga wii mendpił salim. Seng kin, nim pe mołun, nga kumb ok nim mołułun. Sin sinim ka piipin kin, nim kin ek ka ni ngołmun. Pe ninim nge dinga Owundu ei sakin kin, piikin kindkin kin, epi kanim kanim pei, tep enjii kongun pułngun mondrukun elin. Pe nga, torung pii gii ninenjing wumb ei en enim, nim Gos kin noman ełe, popuł kis erang piinjing; ba Gos Nim noman popuł kis ei, wumb ei kin tonu ołum. Opu kin, nga pe kulnjung wumb ei, en enim kos owundu piik kin, kumep sik erngii nge kunum ei, tonu ołum. Pe nga ninim nge kongun wumb ei, nim ek ni tor kindiłmin wumb nin; nga nim nge oł kun ełmin wumb pei nin, nga wumb nim kin mandring molk kin, nim embe ambił tonu kindiłmin wumb ei nin; nga wumb num nin, nga wumb kembis nin ouni wumb ei, nim kumep ka ngunjii. Pe nga, ya mani mei ełe wumb ei, to kis enjing wumb ei, to kis enjii ku.”

¹⁹ Pe nga kaplı, ek nik poru nengin kin, kaplı Gos nge men ngii owundu ei, tonu epin konu ełe mołum ei, aki tunjung. Tok kin, pe nga, Gos eim ek dinga lo ek ei, tuk kindiłmin ond kiyembi ei, eim men ngii tuk ełe sim kenjing. Kanik kin, pe

nga kumb kinangin er tiłang erim. Erpi kin, nga gur gałi neng kin; nga konu kopu owundu tum; nga konu kumb dindaming owundu top kin mani orum.

12

*Amb Endi Kin Wembii Owundu Simb Angił
Pałim Ei Kin*

¹ Jep oł owundu tonu epin konu ełe tor orum. Opu kin, ei yi mił, amb endi mołum amb ei, konu eni ei alap mił, ngenj ełe tełim. Tałpi kin, nga eim simb mandring ełe oi pirim. Peng kin, nga tonu eim peng ełe, kor kanjip engki nga tał, tonu peng ełe, peng kon mił mundrum. Mondpu kin, amb ei, eim kangił mundrum. ² Mondpu kin, nga eim kangił buł tang kin, eim ngenj kumbii dinga sipi kin, mengmba kunum ełe mandi eririm. Erpi kin, eim ke dinga nipi kin, tor kindrim. ³ Kindang kin, nga jep oł owundu endi, epin konu peni ełe tor orum. Opu kin, jep oł ei yi mił, wembii kundii owundu simb angił pałim epi endi, tor orum. Orum wembii owundu ei, peng embił ei, angił orung nga tał pirim; nga girman engki pirim. Nga peng kon mił epi king mondułum epi ei, angił orung nga tał, tonu peng ełe, endeim endeim ni mołpu poru nirim. ⁴ Nipi kin, nga wembii nge ei ełe, ei sipi kin, kor kanjip kombur, owundu pirim kor kanjip ei, topu kindang kin, mani mei ełe orum. Wang kin, kor kanjip tał kopur owundu mił, tonu epin konu ełe pirim. Peng kin, wembii ei, eim amb kangił mengmba eririm, konu amb ei, eim kumb ełe engim. Angpi kin, amb ei kangił mengpi, tor kindang kin, topu

numba nge erpi mułum. ⁵ Mołpu kin, pe amb ni, kangi endi mengim ei, eim mei konu ełe orung pei ei, eim dolu dinga ambiłpi kin, wumb tep ermبا. Erpi kin, pe kangił ei mam mengim; ba kangi ei sikir se mengk kin, orung sipik kin, Gos eim king peł mołum konu ełe kindnjing. ⁶ Kindik kin, amb ei, eim si kindpi kin, tungu pupu kin, mei wii sim wumb mulenjing konu ełe purum. Pupu kin, Gos eim amb mułmba nipi konu endi, er kun er sim konu ełe purum. Pupu kin, konu ełe, eim kuni ngok kin, kan kun erik se mułangin kin, kunum 1,260 opu ba.

⁷ Pe nga, tonu epin konu ełe, opu owundu tonu orum. Opu kin, enjel Maikel kin, eim nge enjel ok kin, ka wembii kundii owundu ei kin, opu enjing. Erik kin, nga ka wembii kundii owundu ei kin, eim nge enjel ombu kin, opu erik kin, to orung kindnjing; ⁸ ba enjel Maikel kin, eim nge enjel ombu kin, opu dinga erik molk kin, ka wembii kundii owundu ei kin, eim nge enjel ombu, to mani kindnjing. Yi erangin kin, ka wembii owundu kin, eim nge enjel kin, tonu epin konu ełe nga mulenjing mon. ⁹ Mularik kin, nga ka wembii kundii owundu ei, epin konu ełe to mani kindnjing. Kindik kin, ka wembii owundu ei, kumb ok mołułum wembii embe Seisen, ei eim mei wumb pei kin, ek kend to ngopu elim pułwu mołum. Mołpu kin, nga ka wembii owundu ei kin, eim nge enjel pei ouni, to mani mei ełe kindnjing.

¹⁰ Pe nga na nam piinj ni, ei epin konu ełe, ek endi tor opu kin, yi nirim. “Pe sinim nge Gos eim sinim se orung sinim. Sipi kin, nga eim nge dinga ei, ya peni ełe tor onum. Opu kin, pe

Gos eim nge dinga king mołpu kin, sinim andan topu ngonum. Ngopu kin, pe eim nge kindim wu Krais ei, eim dinga sinim andan topu ngonum ku. Ngopu kin, nimbil erang wu kis Seisen eim, sinim nge enginjpin noł ei, ek nipi ngopu elim ei kos piipi elim. Erpi kin, pe ei eim, Gos eim kumb ele, epin, tinga, kunum kunum kos piilim; ba pe, eim epin konu ele, to tor kindangin kin, mei ele mani orum. ¹¹ Opu kin, nga sinim nge enginjpin noł, en enim nge dinga ei, kung siipsiip wał mił wu ei eim Krais nge miyem ele, dinga sinjing. Sik kin, nga ek keimi ni tor kindnjing ele nge, en enim opu orung wu ei, to mani kindnjing. Kindik kin, nga eim en enim, Gos nge kongun ei erik puk kin, en enim mei ele oł ei, noman to piinenjing mon; ba wiik to mułangin kin, opu orung wumb ei, en enim to kundnjung. ¹² To konduk kin, tonu epin konu ele, wumb molt kin, no pek enmin wumb ei, en enim ka piingii. Ba ya mani mei ele kin, ep noł kin, wumb ei, en enim ei piik kin, kun erik mułngii! Molk kin, oł embin tui ei, enim kin tonu ombo enim. Erpi kin, Seisen ya mani enim kin orum. Opu kin, nga eim noman kun pinerang kin, dup mił nop tonu orum. Nimbil erang eim piinim ei, eim nge kunum pei tangpi, simba pinalim.

¹³ Pinerang kin, pe nga, ka wembii owundu ei, eim noman to piinim ei, eim to mani mei ele kindnjing pim. Peng kin, pe nga, eim amb ei kangi endi mengim amb ei, eim bułun topu kin, se endrim. ¹⁴ Se endrim; ba Gos amb ei, eim kei du owundu kong tał mił ngang kin kapli eim bur ni pupu kin, mei wii salim wumb mulenjing konu ele purum. Pang kin, konu ele, eim kuni

ngok kin, kan kun erik se mułangin kin, kung ngii tekliki nga tongnde om; ba ka wembii owundu ei, opu kin, tumbii ni ermba ei, eim kapli enermba mon. ¹⁵ Enarpi kin, nga ka wembii owundu ei, eim gupu ełe, noł owundu mił, endi erang kin topu tor orum. Opu kin, ei erang to pupu kin, amb ei pum konu ełe, ekii se purum. Pupu yi erang kin, amb ei, noł to simba ni eririm. ¹⁶ Eririm; ba mei ełe erpi kin, amb ei paki turum. Tang kin, pe noł ei, ka wembii owundu gupu ełe orum ei, mei eim gupu aki topu se, olt kindpi kin poru nirim. ¹⁷ Neng kin, pe nga, ka wembii owundu ei, eim amb ei kin, noman kis peng piyang kin, dup mił nopu tonu orum. Opu kin, pe eim pupu kin, amb ei nge kingam noł kopur kin, opu ermbii ni piirim. Piipi kin, kingam noł ei pei en enim, Gos lo ek pei ekii siłmin. Nga Jiisas eim ek ei, ni tor kindik kin, wumb ngok kin, en enim eim kin, ekii siłmin. ¹⁸ Pe nga, ka wembii owundu ei, eim ep noł wer ełe, angpi mułum.

13

Epi Simbii Tał Tonu Onjkuł

¹ Pe na nam kenj ni, epi simbii owundu endi, mer ep noł ełe, tonu opu kin, tor om. Opu kin, kung simbii ei, girman engki pim; nga peng embił angił orung nga tał pirim. Nga girman engki ełe, king nge peng kon engki ełe, tonu mułum. Mułang kin, peng ombu, embe kanim kanim mułum. Mołpu kin, embe ei pułe yi mił, Gos kin ek buł ambilk kanim kanim nik, mundnjung. ² Monduk kin, epi kung simbii owundu ei, na kenj

ni, eim ngenj kui wusii simbii owundu mił, 'lepa,' niłmin ei, mombuł mombuł nopus pim. Pim simbii owumdu nge simb ełe ei, ka owundu endi 'ber,' niłmin, ka simb ei yi mił pim. Pim kung simbii owundu nge gupu ei, yi mił epi kui wusii owundu kung endi, 'laiyon,' niłmin, ka ei gupu yi mił pim. Peng kin, epi kung simbii owundu ei, ka wembii owundu ni, eim nge dinga ei, ni ngum. Ngopu kin, eim mołpu, king mił tep erim ka wembii owundu nge konu ełe, nga epi ei, 'Nim molkun kin, tep erii,' nim; nga eim dinga owundu ei, epi simbii ei nga ngurum. ³ Ngopu kin, pe epi simbii ei, eim peng ambił endi to kundnjung; ba tunjung konu ełe kis mołpu kin, erii erpi pim ei, nga kułii erpi kin, ka sim. Seng kin, mei ełe wumb pei ei kanik kin, puku sik kin, noman ak to piik kin, epi simbii owundu ei kin, ekii sik punjung. ⁴ Puk kin wumb pei en enim ka wembii owundu ei kin, men tok erik, ngunjung. Ngok kin, nimbil erang ka wembii owundu ei, eim dinga ei, epi kung simbii owundu ei ngurum. Ngok kin, nga en enim yi ku, epi kung simbii owundu ei kin, men tok enjing ku. Erik kin, ei yi ninjing, "Wumb endi epi kung simbii owundu ei mił endi molałim mon. Nga wumb endi epi kung simbii owundu ei kin, opu ermba endi molałim mon ku.

⁵ Pe nga, Gos kan wiik tang kin, epi kung simbii owundu ei, gupu ełe ek kanim kanim dinga nipi kin, nga Gos kin ek buł ambiłpi ek kis nim; ek ei kis mendpił nim. Nipi kin, nga eim dinga owundu nga sipi, pepi pang kin, oi 42 opu purum. ⁶ Pupu kin, kung simbii owundu ei, eim gupu aki topu kin, Gos kin nipi kis mondpu kin, nga Gos eim

embe kin, nga Gos eim no pepi mołum konu ełe kin, nga tonu epin mołmun wumb ei kin, yi ku nipi kis mundrum. ⁷ Mondpu kin, nga Gos eim kanpi wiik tang kin, kung simbii owundu ei, Gos nge oł kun wumb kin opu eririm. Erpi kin, Gos nge wumb kambpi mani kindang kin, top kindpi ei, eim dinga owundu sirim. Sipi kin, eim king mił tep erpi wumb tiłap pei nin, nga mei orung orung wumb pei nin, nga ek kanim kanim pałim wumb pei ei nin, nga ngenj kanim kanim pałim wumb ei pei, king mił mołpu kin, tep eririm. ⁸ Erpi kin, wumb pei ya mani mei ełe mołmun wumb ei, kapłi epi kung simbii owundu ei kin, men tok erik ngołmun. Ngok kin, wumb ei, Gos kumna kin, mei eririm wumb ei, en enim embe ełe, mer wumb konj kunum kunum mołułmun nge pipe mon ełe pinalim. Pinerang kin, pipe mon ei, kung siipsiip wał mił, wu ei Krais, eim to kundnjung ei nge mon.

⁹ “Enim piingii! Pe wumb nii endi kom pim kin, kapłi ek ei kom se piingii! ¹⁰ Pe wumb nii endi, kan ngungii nge pim kin, kapłi wu ei kan ngungii! Ngok kin, pe nga wu endi, wu eipi endi tui jik kin to kundum kin, kapłi wumb tui jik sik kin, wu ei to kundngii ku. To konduk kin, pe nga oł kanim kanim yi nge tonu om kin, kapłi en enim Gos nge oł kun ełmin wumb ei, enim dinga angk molk kin, nga pii gii dinga nik kin, ambił gii nik mułngii!”

¹¹ Pe nga, na kenj ni, epi kung simbii nga endi mer mei ełe, tonu tor orum. Opu kin, kung simbii ei, eim girman tał mułum ei, kung siipsiip wał girman tał, mił mułum. Mołpu kin, nga ek tengim ei, ka wembii owundu ei mił, ek tengim. ¹² Tangpi

kin, pe epi kung simbii ei, nga ekii se tonu orum. Opu kin, ei eim epi kung simbii owundu kumb se om, epi kung simbii ei kin, dinga owundu pei sirim. Sipi kin, dinga ei kin, eim kongun dinga eririm. Erpi kin, ei epi kung simbii owundu kumb se tonu orum nge, kumb ele eririm. Erpi kin, ekii se, tonu om epi simbii owundu ei, kongun dinga kind erpi kin, mei ele nin wumb pei erang kin, kung simbii kumb se tonu om ei eim kin, men tok enjing. Erik kin, epi kung simbii ei, okrii to kis erpi kin, to kundmba eririm; ba nga konj molum. ¹³ Molpu kin, pe nga epi kung simbii ekii se tonu om epi ei, jep ol owundu kis kanim kanim erpi kin, andan tum jep ol endi, yi mil eim eririm. Erpi kin, nga wumb pei kumb ele, dup mil endi erang kin, tonu epin tor opu kin, mani mei ele orum. ¹⁴ Opu kin, nga Gos eim epi kung simbii ei, kanpi wiik tang kin, jep ol owundu kanim kanim erpi kin, epi simbii owundu kumb se tonu om ei, eim kumb ele erpi kin, andan tum. Tang kin, ol kanim kanim ele eririm ei, eim mei wu amb pei, ek kend topu ngurum. Ngopu kin, wu amb ombu kin yi nirim, “Enim kapli, epi kung simbii kumb se ei kin, ond kin kel tok erik kin, eim embe ambil tonu kindngii! Kindik kin, epi kung simbii ei, ok tui tok kundnjung; ba nga opu konj molum. ¹⁵ Nga Gos eim kanpi wiik tang kin, kung simbii ei, eim pop kindang kin, ond mil enjing epi ei, kung simbii mil konj molpu kin, ek tengim. Tangpi kin, pe nga yi ku ond mil kung simbii ei, eim erang kin, wumb kombur kung simbii mil epi ei kin, men tunenjing kin, kapli wumb ei to kundmba. ¹⁶ To kondpu kin, pe epi kung simbii ekii se tonu om

epi ei, yi erang kin, epi mon endi, angil tundung erik min, nga endi mei embil ele erik kin, wumb pei yi enjing. Erik kin, ei embe pinerim wumb nin, nga embe pirim wumb nin, pei yi enjing. Erik kin, nga ku epi ei, pei sim wumb nin, nga epi pei sinerim wumb nin, nga wumb kongun wii elmin wumb nin, nga wumb mei embil ele kongun elmin wumb nin, ei pei, en enim mon ele, angil tundung min, nga mei embil ele, pimba nirim.¹⁷ Nipi yi mil erang kin, wumb endi, epi kung simbii nge mon embe ele, mulerim kin, yi mil erang, kapli eim wumb ei kin, epi top energii mon. Nga eim epi, wumb top to erik kin, sinerngii mon ku.

¹⁸ Sinarik kin, sinim ek ei pii kun ermin! Nga wu endi noman ka pim kin, kapli wu ei, kung simbii nge mon ei beltmba. Beltpi nimbiil erang, mon ei wumb embe mil pałim ei, 666 mon embe yi mil pałim.

14

Wumb 144,000 En Enim, Golang Konj Endi Ninjing

¹ Pe nga na nam kenj ni, kung siipsiip wał mil wu ei, Krais eim Saiyon komung ele engim. Angpi kin, nga wu amb 144,000 pei, eim kin tep to angk mulnjung. Molk kin, kung siipsiip wał mil wu ei, Krais eim nge embe nin, nga eim Arim nge embe ei, wumb en enim mei embil ele, Gos eim pułum. ² Pe nga, na nam piinj ni, ei tonu epin konu ele ek mil mu nipi kin, tor orum. Opu kin, ei noł owundu topu kin, mu nipi elim mil, yi eririm. Erpi kin, nga yi mil, konu gur gałi

owundu niłim mił, yi nipi tor orum ku. Opu kin, nga epi mu nipi orum ei, piinj ni, ei giisa mił epi tangin kin, mu niłim mił, yi nirim. ³ Nipi kin, wumb ombu 144,000 en enim, Gos king owundu mołum konu peł kumb ełe, golang konj endi nik kin, engnjing. Angk kin, en enim epi simbii kapił kaplı konj mołułum ombu nin, nga men tołmun wu num engki tał nga kapił kaplı wu kei kumb ełe angk kin, 144,000 pei, wumb ombu en enim, golang konj endi ninjing. Ninjing wumb ei, pei Gos eim mei ełe wumb pei kin, sipi orung sirim. Sim wumb ei mendpił, golang konj endi ei piik kin, nik enjing; ba nga wumb eipi endi, golang ei piik kin, nik enerngii mon. ⁴ Pe nga wumb ombu en enim, amb ambił kin, oł kis penj mułum oł ei, endi enenjing wumb ei, en enim oł kun ka mendpił erik mulnjung. Mulnjung wumb ei, kung siipsiip wał mił wu ei, Krais eim bii ni piipi pułum konu ei, wumb ei en enim, ekii sik pułmun. Pułmun wumb ei, Gos eim mei ełe wumb pei kin, sipi orung sirim. Sim wumb ei, Gos kin, eim kung siipsiip wał mił wu ei Krais eim nge tiłap kumna ei, sipi orung seng mołmun. ⁵ Mołmun wumb ei, en enim ek kend endi, gupu ełe tor onałim mon. Nimbił erang, en enim Gos king peł kumb ełe, oł kun pinałim oł ei, endi pinałim mon.

Enjel Teklikı

⁶ Pe nga nanim kenj ni, enjel nga endi epin konu ełe tonu kupu mandring ełe, bur ni purum. Pang kin, ek ka kunum kunum pepi ba ek ei, ya mani mei ełe wumb epi mulnjung ei, nipi ngumba nge sipirim. Sipipi kin, ei konu orung

orung pei nge wumb nin, nga wumb tiłap endeim endeim nin, nga ek kanim kanim endeim endeim nge wumb nin, nga wumb ngenj eipi eipi pei, nipi ngumba. ⁷ Ngopu kin, eim wii dinga topu yi nirim, “Enim Gos eim ekii sik kin, nga eim embe ambił tonu kindngii! Nimbil erang, Gos eim mei ełe wumb kanim kanim kos piipi kin, mok topu ermba kunum ei, tangpi sałim. Seng kin, enim Gos eim kin mong gopsing pii polk kin men tok erik ngungii. Nimbil erang Gos ei eim tonu epin konu ełe nin, nga ya mani mei ełe nin, nga ep noł ełe nin, nga noł kułup to tang punum ei, Gos eim pei eririm.”

⁸ Pe nga, enjel endi kumb se pum enjel ei, ekii sipi, opu kin, ek yi nirim, “O Bapilon konu owundu ei, bok topu mani punum; keimi eim bok topu kis ełim. Konu owundu ei erang kin, wumb tiłap pei ei, amb ngunduk enmin oł ei, andan tang kin, dinga pepi pułum ei yi mił, eim wumb pei, noł wain dinga mił pułum noł wain ngang kin nunjung.

⁹ Pe nga, enjel endi nga, enjel tał punjnguł konu ełe ekii se opu kin, ek dinga kindpi yi nirim. “Pe wumb nii endi, eim epi kung simbii ei kin, eim ond mił enjing gos ei, endi er mundnjung epi ei kin, men tok erik kin, nga mon epi mei embił min, angił tundung ełe erik kin, kaplı wumb ei eim, Gos nge noł wain ei numba. ¹⁰ Numba noł wain ei, Gos eim nge popuł kis ngumba. Ngopu kin, nga Gos eim noł wain ei noł kin, si ende kindpi kin, ngunerim mon. Ba Gos eim noł wain dinga ei, popuł kis mendpił mił, bein topu kin, kumep kis ngumba. Ngopu kin, wu ei noł wain ei numba

wumb ei, kapłi Gos nge enjel nin, kung siipsiip wał mił wu ei Krais eim kin mułngii konu kumb ełe, dup nok mułngii. Molk kin, ei kom ku muł er mołum ełe, nok mułngii. ¹¹ Molk kin, pe dup nang kin, dup eskil ermiba ei wumb ngenj kumbii kis ngumba ei, tonu kunum kunum minj pupu kin, mułmba kunum ei, wii mułngii ei, tangpi kin, emii pepi enermba mon. Enarpi kin, nga wumb ombu epi kung simbii kin, ond mił epi enjing gos kend endi kin, men tok erik ngunjung. Ngunjung wumb ei, mon embe sik enjing wumb ei, kunum kunum dup konu ełe kumbii kis singii.”

¹² Yi mił erang, oł embin tui ei nge, tonu om kin, kapłi Gos nge oł kun ka elmin wumb ei, dinga angk kin, Gos nge lo ek ei ekii sik kin, nga Jiisas kin pii dinga nik kin, er mułngii!

¹³ Pe nga na piinj ni, tonu epin konu ełe ek endi tor opu kin, yi nirim. “Nim mon yi pulnjii” nirim. Nipi kin, “Wumb kombur pe koltmun wumb nin, nga kułngii wumb ei, Jiisas nge kongun elmin wumb ei, en enim ka piingii! Keimi yi ka piingii!” Gos Gui Ka yi nim, “Wumb en enim kongun dinga enjing ei, si kindik kin kor mułngii ei, en enim kongun dinga erik kin, kor mułngii! Nimbil erang en enim oł kun ka enjing oł ei, en enim kin epin konu ełe ekii se tonu ołmun.” Oł kun ka enjing oł ei, Gos epin konu ełe mołum ei, eim oł ei, ni piimba.

*Ya Mani Mei Ełe Kuni Poł Tonum Kunum Si
Kułou Tungii*

¹⁴ Pe nga na kenj ni, konu kupu kuru ełe, wumb mił, epi endi multum ei, wu mił endi multum.

Multum wu ei, ku gol king peng kon ei mił, endi peng ełe mondpu kin, nga tui jik endi, angił ełe ambiłpi mułum. ¹⁵ Mułang kin nga enjel endi, men tołmun ngii ełe, si kindpi anda pupu kin, wii dinga top kin, kupu kuru ełe multum wu ei kin, yi nirim. “Nim tui jik sakin kin, mei ełe kuni poł topu mołum ei, sakin kin, kułou tunjii. Nimbil erang ya mani mei ełe kuni poł top mołum ei, tengnjii kunum salim.” ¹⁶ Yi mił erang, wu endi, tonu kupu kuru ełe multum ni, ei eim tui jik ambiłpi sipi kin, kuni poł tonum kuni ei, tami topu sirim. Sim kuni ei, mei ełe pei se kułou turum.

¹⁷ Tang kin, nga na kenj ni, enjel endi, Gos men tołmun ngii tonu epin konu ełe tor orum. Opu kin, ei eim yi ku tui jik endi ambiłpi multum.

¹⁸ Mułang kin, nga enjel endi, kułmał kałmin konu ełe, si kindpi kin tor orum. Orum enjel ei, eim dup tep erm̄ba nge dinga pirim. Peng kin, ei eim wii dinga topu kin, enjel endi, tui jik endi ambiłpi multum enjel ei kin, yi nim. “Nim tui jik ei, sakin kin, nim na mani mei ełe, ond mong wain poł topu mołum ei, tami tokun kin, kułou tunjii. Tunjii kuni mong ei, poł topu poru nirim. ¹⁹ Yi mił erang, enjel ei, eim tui jik mił epi endi, mei ełe kupis kapis nim. Nipi kin wain mong tengim ei sipi kin, kułou tum. Topu sipi kin, wain mong teningii ełmin konu ełe, ołup to kindim. Kindpi kin, ei yi mił Gos nge popuł kis owundu simba nge konu ełe kindim. ²⁰ Kindang kin, Gos nge popuł kis owundu erang kin, wain mong teningii ełmin konu ełe, konu owundu torung konu ełe, ambił sii tum. Sii tang kin, wain mong miyem si tołmun konu ełe, noł kui owundu mił, pupu kin tor orum.

Opu kin, miyem ei, su 200 mił konu turii mendpił pang kin, su angił orung mił mur sirim.

15

Enjel Angił Orung Nga Tał, Oł Embin Tui Kis Ełe Angił Orung Nga Tał Embilnjing

¹ Pe nga jep oł owundu mendpił endi, tonu muł ełe tor wang kenj. Kenj ni, Gos nge enjel angił orung nga tał en enim, oł embin tui owundu angił orung nga tał ei, wumb to kis ermba nge sik kin, tu wunjung. Tu wangin kin, oł embin tui ei minj mendpił, poru neng ei, Gos popuł kis owundu ei, poru nimba ku. ² Pe nga na kenj ni, epi tor om ei, ep noł owundu kirapi mił, epi ełe dup se ende kindik kin, enjing. Erik kin, na kenj ni, wumb opu erik kin, kung simbii owundu kin, eim ond mił epi enjing ei kin, nga eim embe mon pulnjung epi ei, wumb to mani kindnjing. Kindik kin, wumb ombu en enim, ep noł kirapi mił, pim konu wer ełe angk mulnjung. Molk kin, Gos giisa mił epi ei ngang kin, wumb ei ambilk mulnjung. ³ Molk kin, Moses Gos nge kongun wu, golang niłim golang ei kin, kung siipsiip wał mił wu ei Krais ei eim nge golang ninjing. Nik kin, golang ei yi mił ninjing.

“Owundu, Gos Dinga Owundu pałim. Nim en oł kanim kanim ombu oł ei, owundu ka wii mendpił pałim. Nim wumb konu orung orung mołmun wumb ei, king owundu mołun. Nim oł kanim kanim ełin oł ei, keimi, nga kun ka mendpił pałim. ⁴ Owundu wumb pei nim kin mandring molt kin, nim embe ambił tonu kindngii! Nimbıl erang nim mendpił, oł kun ka minj

elin nge pułwu mołun. Wumb konu orung orung muł oł ełe mołmun wumb ei ok kin, enim embe ambilk men tok erik ngungii! Nimbil erang, nim oł kun ka minj elin oł ei, peni ełe tor wang kin wumb pei kaninmin.”

⁵ Pe nga ekii se, na kenj ni, Gos nge men tołmun ngii mił konu ełe Gos mołułum palting konu ka wii mendpił tuk mołpu kin epin konu ełe sałim ei, aki owundu tang kin, kenj. ⁶ Pe nga Gos nge enjel angił orung nga tał ei, Gos nge men tołmun ngii mił konu ełe, en enim oł embin tui owundu angił orung nga tał ei sik kin, anda onjung. Ok kin, en enim konduk kuru ka wii tiłang erim konduk ei, kindik kin, nga ku gol ond kinemb mił endi tunjung epi ei, en enim pepił ełe, kan kulk pendnjing. ⁷ Pendik kin, nga epi kapił kaplı konj mołułmun epi ełe,endeim mołpu kin, enjel angił orung nga tał mulnjung konu ełe enjel ei, ku gol ming ombu, angił orung nga tał ngurum. Ngang kin, Gos eim kunum kunum konj mołułum pułwu ei, eim popuł kis owundu ming ombu, piki topu pirim. ⁸ Peng kin, nga Gos nge tiłang owundu ka wii kin, eim noman dinga owii ei erang kin, Gos men tołmun ngii mił konu ełe, dup eskił mił epi ei, piki topu pirim. Yi mił erang kin, wumb endi, Gos men tołmun ngii mił konu ełe, nirik onermba mił pirim. Pirim, kunum ełe, enjel angił orung nga tał, en enim oł embin tui owundu angił orung nga tał ambilk kin, poru nimba kunum ei, kaplı poru nirim.

*Gos Eim Nge Popuł Kis Ei, Ya Mani Mei Ełe
Wumb Kin Tonu Om̄ba*

¹ Pe nga na piinj ni, ek nipi, wii dinga topu kin, men tołmun ngii owundu ełe, tor opu kin, enjel angił orung nga tał ngurum. “Enim puk kin, Gos nge popuł kis ei, angił orung nga tał nge ming ei sipik kin, mani mei ełe wumb mołmun konu ełe bein tei!” a nirim.

² Neng kin, kumb se enjel endi, eim opu kin, Gos nge popuł kis ming ei, bein topu kin, mei mani ełe kindim. Kindang kin, erii ni, erii dinga kis ei, wumb kung simbii nge mon embe pim wumb ei nin, nga wumb ond mił epi erik, men tok ngok enjing wumb ei kin, erii kis ei, wumb ei kin tonu orum.

³ Wang kin, nga enjel tał ei, eim Gos nge popuł kis ming ei, bein topu kin, mani ep noł ełe kindrim. Kindpi kin, nga noł ei, eim wumb kułii miyem mił, tonu orum. Wang kin, nga epi kanim kanim mer ep noł konj mulnjung epi ombu ei, pei kolk kin, poru ninjing.

⁴ Nik kin, nga enjel tekliki nge enjel ei, eim Gos nge popuł kis ming ei, bein topu kin, mer noł ełe nin, nga noł pirpir om konu ełe kindrim. Kindang kin, ei nga miyem mił, topu kin, tonu orum. ⁵ Pe nga na piinj ni, enjel endi, eim noł ełe tep ełim enjel ni, ek yi nirim, “Gos nim wumb kos piikin, ngołun ełin ei, oł kun ka pałim mił ełin. Nim oł kun ka wii mendpił er mołułun; nga nim ok mołułun nin; pe mołułun ku.” ⁶ Yi mił erang kin, wumb en enim Gos nge oł kun ka ełmin wumb nin; nga Gos epi ekii se tonu om̄ba piik niłmin wumb ei, to kundangin kin, miyem bein tok kindnjing. Kindik

ei yi mił peng kin, Gos nim noł pirpir miyem tonu om miyem ei sakin kin, wumb kis ei ngan kin, nungii. Nungii ei, en enim kumep kis kun siłmin!"

⁷ Pe nga, na piinj ni, tonu kułmał kałymin konu ełe, ek endi ni tor kindpi kin, yi nirim. "Owundu Gos, nim dinga owundu palim! Keimi, nim kos piikin nikin ełin ei, ei am keimi kun ka ełin," pa nim.

⁸ Pe nga, enjel kapił kaplı nge enjel ei, eim Gos nge popuł kis ming ei, eni ełe, bein topu kindrim. Kindang kin, Gos eim kanpi, wiik tang kin, eni ei, wumb dup dinga mił nurum. ⁹ Nang kin, eni dup ei, muł owundu eririm. Erpi kin, wumb ei, nopu kis mundrum. Mundang kin, wumb ei, Gos nge embe ek buł embilnjing; ba Gos nge dinga ei, kaplı oł embin tui kis ei, to mani kindiłaŋ; ba en enim noman ełe, to ak tunarik kin, Gos nge embe ambił tonu kindnenjing mon.

¹⁰ Pe nga enjel angił orung nge enjel ei, eim Gos nge popuł kis ming ei, kung simbii nge king peł ełe, bein topu kindrim. Kindang kin, wumb kung simbii nge, ek ekii sik mandring puk mulnjung wumb ei, konu emii pirim. Peng kin, Gos nge kumep kis wumb ei sinjing. Sik kin, en enim gupu anbił kongk mulnjung. ¹¹ Molk kin, nga en enim tonu epin konu ełe Gos kin ek ngok enjing. Erik kin, nimbıl erang en enim ngenj kumbii sik kin, nga ngenj erii erpi erim konu ełe, en enim oł yi mił enjing; ba en enim oł kis enjing oł ei, buł ngok si kindnenjing mon.

¹² Si kindnarik kin, nga enjel angił orung nga endeim ei, eim Gos nge popuł kis ming ei, noł owundu, 'Yupresis Noł,' niłmin noł ełe, bein topu

mani kindrim. Kindang kin, nga noł ei, eim jenjip kep er poru nim. Oł yi mił erang kin, wu king kopur, ał eni tonu ołum ełe, ombo nge er kun eririm. ¹³ Erpi kin, nga na kenj ni, gui kis tekliki ei, dok mił ei, mer ka wembii kis nin, kung simbii owundu nin, ek kend ni tor kindilim wu epi ei nge gupu ełe, gui kis dok mił, tor onjung. ¹⁴ Onjung gui kis epi ombu, en enim gui kis mendpił. Nga en enim jep oł ei nge, kanim kanim elmin. Erik kin, pe gui kis tekliki en enim, tor ok kin, king konu mei ełe orung orung pei, puk kin, se ende kindik kin, Gos Owundu noman dinga ei, owundu peng kin, kunum owundu tonu ombo kunum ełe, wang kin, owundu erngii.

¹⁵ “Piingii! Na Jiisas waning wu mił, kaplı orung ombii. Op kin, wumb nii endi, eim or pinarpi kin, nga konduk kun ka kindpi kin, nga eim ngenj ełe, wii endnermba. Endnarpi kin, kaplı eim wumb eipi kin singambił sinarpi kin, yi erpi endim kin, kaplı eim ka piipi mułmba.”

¹⁶ Pe nga, gui kis tekliki en enim, king ombu si ende kindik kin, Eipru ek endi embe, ‘Ar-makeron,’ niłmin konu ełe, kułou tunjung.

¹⁷ Kułou tok kin, nga enjel angił orung nga tał nge enjel ei, eim Gos nge popuł kis ming ei, bein topu kin, konu pop ełe kindrim. Kindpi kin, nga ek endi, tonu king peł ełe mołpu kin, men tołmun ngii owundu mił konu ełe, ni tor kindpi kin, yi nirim. Nipi kin, kaplı, oł ei poru nirim,” pa nim. ¹⁸ Neng kin, nga konu kumb kinang erpi kin, tiłang erpi kin, ek tengim. Tangpi kin, ei konu gur gałi nipi kin, nga konu kopu owundu topu kin, mei ołup ołup eririm. Erpi kin, nga

wumb er mundrum kunum ei, konu kopu endi, yi mił ok, tunałim mon. Ba kunum ełe, konu kopu owundu kis mendpił topu kin, mei pei ołup ołup eririm. ¹⁹ Erang kin, nga konu owundu Bapilon ei, tuk gurpu kin, konu tekliki mił seng kin, wumb mulnjung ei, to kis erpi kin, nga konu owundu mei ełe orung orung pei to kis eririm. Erpi kin, Gos eim Bapilon ni, konu owundu ei piirim. Piipi kin, oł yi erang kin, noł wain mer noł nołmun ming ełe multum. Multum noł wain ei, Gos nge popuł kis ei, Bapilon konu owundu ełe, nok poru ninjing. ²⁰ Poru nik kin, nga konu kembis kembis ombu pei am purum. Pang kin, nga konu komung pei pupu kin, poru nimba ku. ²¹ Poru neng kin, nga konu kumb dindaming owundu ombu, embin ełim ei kopii kon owundu mił, dindaming endeim endeim ni, embin yi mił eririm. Erpi kin, nga tonu kupu muł konu eł, mani opu kin, wumb mulnjung konu ełe orum. Opu kin, nga wumb en enim, Gos kin ek ngok kin, ek kis ninjing. Nimbıl erang, dindaming owundu ombu, mani konu ełe, wangin kin, am oł embin tui kis owundu mił, tonu opu kin, wumb pei to kis eririm.

17

Oł Kis Ełim Amb Ei Kumep Kis Siłim

¹ Pe nga enjel angił orung nga tał nge enjel endi, ming endi ei ambiłpi sipi kin, na kin opu kin, ek ekin topu kin, yi mił nirim. Nipi kin, “Nim ya wan kin, na nim amb wakin oł kis ełim amb mił, Bapilon konu owundu ełe, noł pei ełe mołum amb ei, eim kumep kis owundu simba nge ełim.

Erpi kin, oł ei nge, na nim kin andan top kin, ngumbii end. ² Erip kin, nga ya mani mei ełe, wu king kopur pei, amb mił Bapilon konu owundu ei kin, oł kis kanim kanim ombu, eim kin enjing. Erik kin, nga wumb ya mani mei ełe, konu orung orung wumb pei, en enim amb ei kin, oł kis enjing ku. Erik kin, noł wain mił, nok kin, wulu mił pang kin, en enim noman ełe oł kis pei yi erik mulnjung.

³ Molk kin, pe Gos nge Gui Ka ei, na kin dinga ngopu kin, na si mengpi kin, wumb mulenjing wii sim konu ełe sipiłim. Si pang kin, pe na kenj ni, amb endi, eim tonu kung simbii kundii endi, pim konu ełe multum. Mołpu kin, nga kung simbii kundii ej, eim mon embe kanim kanim ei, eim ngenj ełe, piki topu multum. Multum mon kanim kanim ei, Gos kin ek buł ambiłpi mundrum. Mundum kung simbii ei, eim nge peng ei angił orung nga tał pirim; nga girman ei nge, engki pei pirim. ⁴⁻⁵ Peng kin, nga amb ei, eim konduk kundii mendpił nin, kundii mił king kindilił endi kindpi kin, nga ku gol mił epi ei kin, nga kom ku ka wii nin, nga biis ka wii ka wii ei, ku owundu pułum ku epi ombu ei kin, ngenj ełe tałpi pendrim. Pendpi kin, nga amb ei, eim angił ełe kenj ni, noł ming endi ku gol kin, oł kis kumun ngum epi ei, Gos ningił ełe, pei piki topu pirim. Pang kin, nga oł kis penj nin, oł kis wu amb ngunduk ełmin oł ei, ming ełe piki topu pirim. Peng kin, amb ei eim mei embił ełe, mon endi poł pendim pirim. Pirim mon ei, ek ekin endi pirim. Pirim mon ei yi mił, Bapilon konu owundu ełe amb ei, oł kis mam arim pendpi ełim.

Erpi kin, nga oł kis ei, amb ei wumb kin, mei konu ełe orung orung pei, mam arim pendpi kin oł kis owundu elim.⁶ Elim amb ei, eim Gos nge wumb to kondpu kin, nga Jiisas kin pii gii nik kin, eim ek ni tor kindik enjing wumb ei, to kundrum. To kondpu kin, nga amb ei, wumb ombu nge miyem nopu kin, wulu pang kin multum. Mułang kin, na oł ei kanip kin, puku sip kin, tungu enj muls.

⁷ Ba pe nga, enjel endi, na kin kii sipi kin yi nirim, "Nimbił erang nim noman embin tokun piin? Kaplı na nim kanip kin, epi koi er pałim epi ei, pułe nip kin, nim ngumbii end. Erip kin, ei amb oł kis er andiļim ei nge, ek pułe nimbii end. Erip kin, nga kung simbii epi ei nge, peng embił ei angił orung nga tał; nga girman epi ei nge, engki pei pałim epi simbii ei, eim amb ei sipirim. ⁸ Si pang kin, nga kung simbii epi ei, nim kan epi ei, eim kunum ok endi, eim konj multum. Ba pe eim molałim. Mularip kin, ekii se, sip pinałim tukpu ełe, si kindpi kin, tor opu kin, tonu omba. Opu kin, kung simbii ei, am ba. Pang kin, pe wumb kombur en enim, ya mani mei ełe, mulnjung wumb kopur, Gos muł mei eririm kunum ei, eim wumb embe, mon mił epi kunum kunum konj mołułum ei, pulerim wumb ei, en enim kung simbii mił epi ei, kanik kin, en enim noman embin to piingii. Nimbił erang ok, kung simbii mił epi ei multum; ba pe molałim. Mularpi kin, nga ekii se, tonu omba.

⁹ Wang kin, kałpi pe wumb nii endi, eim noman ka pim kin, eim kaplı epi ei piipi kin, kun ermبا. Erpi kin, nga peng ei angił orung nga tał ei, yi mił komung owundu angił orung nga tał pirim. Peng

kin, nga amb ei, eim komung angił orung nga tał pim konu ełe, tonu multum. ¹⁰ Mołpu kin, nga ei yi mił ku, peng angił orung nga tał ei, ei yi mił, king angił orung nga tał mił, andan tołum. Tang kin, king angił orung am puk kin, poru ninjing. Nik kin, nga king endi pe mołum. Mołpu kin, nga king endi, tonu onerim mon; kołuł enim. Erang kin, ekii se tonu omba kunum ei, eim kunum aninga kopur mołpu kin, poru nimba ku. ¹¹ Yi mił, pe nga kung simbii ei, ok multum; ba pe eim molałim mon. Mularpi kin, kung simbii ei, angił orung nga tekliki mił king ei, angił orung nga tał nge king ende mił mulnjung; ba pe king ei, am pupu kin poru nimba.

¹² Nipi kin, nga kom girman engki ken ei, yi mił king engki mił, ba en enim king nge dinga ei sinenjing. Sinarik kin, nga ekii se, en enm kung simbii kin ouni, king nge dinga ei singii. Sik molk pangin kin, king engki ei, eni aninga kopur king, kung simbii kin ouni mułngii. ¹³ Molk kin, king engki ei noman ende sek mulnjung. Molk kin, nga en enim nge dinga nin, noman dinga ei, en enim kin pirim. Peng kin, en enim nge dinga ei, kung simbii ei ngunjung. ¹⁴ Ngok kin, king engki nin, kung simbii ei, kung siipsiip wał mił wu ei, Krais eim kin opu erngii. Erangin kin, kung siipsiip wał mił wu ei, Krais ei eim kung simbii nin, king engki ei, to mani kindmba. Nimbił erang kung siipsiip wał mił wu ei Krais ei, eim wumb owundu nge Owundu mołułum. Mołpu kin, nga eim mei wumb king pei ei nge king mołułum. Mołpu kin nga wumb eim kin molk kin, eim nge ek ekii sik elmin wumb ei, eim nge wumb nipi mondrum;

nga wumb ei eim ek keimi ekii sik ełmin wumb ei, kung siipsiip wał mił wu ei Krais kin, tep tok opu enjing ei, dinga kindik enjing.

¹⁵ Erik kin, nga enjel ei, eim ek yi ku nipi kin, na ngurum. Ngopu kin yi nim, “Pe noł ei, nim kan noł ei, amb oł kis ełim amb mił ei, eim tonu mołum noł ei, wumb mei konu ełe orung orung wumb nin, nga tiłap eipi eipi pei kułou tok mołmun wumb nin, nga wumb ngenj eipi eipi nin, nga ek kanim kanim pim wumb ei, kułou tok mołmun.

¹⁶ Molk kin, pe girman engki ei king engki mił epi ei, nim ken ei kin, nga kung simbii epi ei kin, se ende puk kin, amb oł kis ełim amb mił, konu owundu ei kin, kis piik kin, opu orung erik ngunjung. Ngok kin, pe en enim amb mił ei, eim to kis erik kin, eim epi konduk nin, epi ei to piltan tok kin si kindngii. Si kindik kin, nga en enim amb ngenj ei nok kin, nga ngenj sik kin, dup konu ełe kełngii. ¹⁷ Kalk kin, yi mił pe, Gos eim erang kin, en enim noman tuk ełe mułang kin, noman ende sek kin, Gos eim noman ełe piim mił oł ei mił, erik tonu kindnjing. Kindangin kin, oł endi enjing ełe, kung simbii mił epi ei, en enim noman dinga ngangin kin, tep ełim. Yi er mułangin kin, nga Gos nge ek nirim mił, keimi tonu orum.

¹⁸ Opu kin, nga amb ei, nim ken amb mił ei, Bapilon konu owundu mił seng kin konu ya mani mei ełe, konu orung orung wumb nge king eim tep ełim.

18

Bapilon Konu Owundu Kis Mołpu Kin Poru Nim

¹ Pe nga ekii se, na kenj ni, enjel nga endi, ei tonu epin konu elege tor opu kin mani orum. Opu kin, nga ei eim noman dinga owundu mendpił pirim. Peng kin, eim tiłang ka wii ei, ya mani mei konu elege pei tiłang eririm. ² Erpi kin, nga eim ek dinga nipi yi nirim, “Nga Bapilon konu owundu ei, mani pupu kin, kis mołpu kin, si kindrim. Si kindang kin, Bapilon konu ei, gui kis kin, kun ka pinałim oł ei, piki topu multum. Mołpu kin, nga gui kis penj mułum nin, nga kei kis penj mułum nin, kei kis mendpił ei, pei eim kin mołmun. ³ Molk kin, nimbil erang konu orung orung wumb pei, Bapilon konu owundu elege kin, oł kis kanim kanim enjing ei yi mił, en enim Bapilon konu elege kin, noł wain dinga mił ei nunjung. Nok kin, nga ya mani mei elege wu king ei, eim amb oł ka ełim amb ei kin, oł kis ełmin oł ei, ouni ni enjing ku. Erik kin, nga ya mani mei wumb kongun kanim kanim ełmin wumb ei, amb eim kin kongun yi erik kin, ku pei sik kin kongun owundu erik kin, oł kis kanim kanim yi enjing. ⁴ Erik kin, nga na piinj ni, ei tonu epin konu elege, ek eipi endi yi nirim,

“Na nge wumb, enim amb oł kis ełim amb mił konu owundu ei kin, si kindik kin, tor wei! Mon pim kin, enim oł kis ełim amb ei kin, oł kis erim ei, yi ku erngii. Nga mon pim kin, enim amb eim nge oł kis erim elege nge, enim kumep kis singii. ⁵ Yi mił, eim oł kis ełim oł ei nge, am ei tonu pupu kin, epin konu elege mił, kapli er pałim. Peng kin, nga Gos amb ei, eim oł kis kun pinerim oł eririm ei, Gos piiłim. ⁶ Yi mił nga, amb ei,

eim oł kis elim mił, enim yi mił ku, kumep kis orung kindik kin, ngungii. Ngok kin, nga eim oł kis kanim kanim pei, se ende kindpi, erim ei, yi mił ku, enim eim kin kumep kis ei, pei se ende kindik kin, eim kin ngungii ku. Ngok kin, pułe ei yi mił, eim noł wain dinga kis sipi kin tengingii erim yi mił, enim eim kin kumep kis ming ełe, tengingii erik kin, noł wain dinga kis mił ngangin kin, numba. ⁷ Nopu kin, nga amb ei, eim embe ambił tonu kindpi kin, nilkeng sipi kin, oł kis kanim kanim pei elim. Yi mił ku, enim eim kin ngenj kumbii kis owundu ngungii. Ngok kin, kaplı eim oł kis erpi kin, nilkeng sim mił ngungii. Ngok kin, enim eim kin erangin kin, ngenj kumbii pei sipi kin, ke dinga nimba. Nipi kin, eim noman tuk ełe eim yi ni piiłim. ‘Na nam kuin mołup kin, kuin peł ełe moł,’ yi ni piiłim. ‘Piipi kin, nga na nam amb endi, wam kułang kin, wii mołum ei, yi mił mulermbii. Mularip kin, ełe nge, noman embin ei, na kin tonu onerang kin, na ke ninermibii mon,’ pa yi nirim. ⁸ Nipi kin yi mił erang, oł embin tui kanim kanim pei eim kin kunum endeim tonu omba. Opu kin, oł embin tui ei, wumb pei kułangin kin, wumb pei ke dinga wii nengin kin, nga kuni owundu simba. Seng kin, ekii se dup owundu kis, Bapilon konu owundu pei opu kin, poru nimba. Yi mił, Gos Owundu ei, eim dinga owundu kis pałim ei, Bapilon konu owundu ełe, kumep kis ngopu kin,

kos piipi kin, mok topu ermبا.”

⁹ Pe nga, ya mani mei elege wu king ombu, amb ei kin oł kis erik kin, nga king wu ombu, en enim nilkeng kanim kanim sik kin, elmin. Erik kin, yi mil king wu ombu, amb ei, konu owundu Bapilon ei, dup nopus kin, eskil erang kin, kanik kin, ke nik kin, pepil elege kepili tok kin, yi elmin. ¹⁰ Erik kin, nga amb ei, ngenj kumbii owundu kis seng kin, en enim mund mong erik kin, en enim konu turii elege angk kin, yi ninjing. “Sin kaimb silmin, Bapilon konu owundu ei, sin kaimb silmin. Nim konu owundu kis dinga salim. Seng kin, nim eni endeim mendpił ei, nim oł kis en elege nge, kumep kis nim kin tonu orum.”

¹¹ Pe nga, ya mani mei elege wumb, kongun owundu erik kin ku nin epi pei sik erik kin, molmun wumb ei, amb ei nge piik kin, ke nik kin, noman embin tang kin, piik molmun. Nimbil erang wumb en enim nge epi ka ei nge, amb ei nga top enermba mon. ¹²⁻¹³ Enarpi kin, nga wumb nii endi, eim kapli ku gol ni, ku silpa nin, kom ku ka wii ei nin, nga kom ku mil epi endi, biis mong ku tonu pendik kin, singii epi nin, nga konduk kuru ka wii nin, nga konduk kundii mil, kanim kanim ei nin, nga konduk ka wii mendpił ei nin, nga ond kanim kanim mur ka wii tolum ond ei nin, nga epi kanim kanim pe ombu, kung elepenj girman sik elmin ei nin, nga ond ku owundu top elmin ond ei nin, nga kapa nin, nga ain nin, nga kom ku mon salilim ku ei nin, epi singin mur ka wii tolum epi tal, kuni elege kindiilmin ei nin, nga dup kilangan nopus kin, mur ka wii tolum epi ei nin, nga kanim kanim

kopung mur tołum nin, nga mur ka wii tołum epi ei nin, noł wain nin, nga kuni kałiłmin kopung nin, nga kuni plawa nin, kuni wiis nin, nga kung kou nin, nga kung siipsiip nin, nga kung os nin, kung os keris nin, epi ko wuk sipik kin, kongun wii ełmin wumb nin, epi ombu pei yi kaplı top er nga sinerngii mon! ¹⁴ Nga kongun owundu erik kin, ku owundu siłmin wumb ei, amb eim kin ek yi ninjing, “Nga epi ka kanim kanim nim simbii ni piikin kin, noman to piinjii epi ei, nim sinenjii mon; am ba. Pang kin, nga epi kanim kanim pei ku tonu pendik kin, sin epi ei nin, nga epi ka wii ngenj moke en epi ei, am pupu kin, poru nirim. Nipi kin, nga wumb nim kin, epi ei ngenj ełe peng kin, kinerngii mon!” ¹⁵⁻¹⁷ Kinarik kin, wumb ombu en enim kongun owundu erik kin, ku sik ełmin wumb ei, en enim konu owundu ełe, kongun erik kin, en enim ku nin epi pei sinjing. Sik kin, nga en enim konu turii angk mulnjung. Molk kin, nimbıl erang wumb ei, en enim amb ei ngenj kumbii sinim ei, kanik kin, mund mong ełmin. Erik kin, pe en enim ke nik kin, noman embin to piik kin, erik molk kin en enim ek yi ninjing, “Nim kaimb siłmin, nim kaimb sipin kin, konu owundu ełe ngołmun. Ngok kin, ok amb ei, eim alap kuru ka wii kindpi kin, nga alap kundii kanim kanim tałpi kin, eim ku gol nin, kom ku ka wii nin, biis ka wii nin, epi ku owundu pułum epi ei, ngenj ełe moke erpi mundrum; ba eni endeim ełe, epi ombu pei er kis mondpu kin poru nirim.”

Nipi kin, pe noł kanu nin, nga noł kanu masin ambiłiłim wu nin, nga noł kanu ełe kongun ełmin wumb nin, nga noł kanu ełe top erik kin, konu

eipi pungii onjung wumb ei nin, nga ep noł kongun erik kin, ku sik ełmin wumb ei nin, en enim konu turii mendpił angk molk. ¹⁸ Molk kenjing ni, konu dup nopus kin, eskił erang kanik kin, en enim ke dinga nik kin, yi ninjing. “Bapilon konu owundu salim! Yi mił, konu eipi endi sinałim mon!” ninjing. ¹⁹ Nengin kin, pe en enim mei kułman ei, sik kin, en enim tonu peng ełe kindnjing. Kindik kin, nga en enim ke nik kin, noman embin to piik yi ninjing, “Kaimb siłmin! Kaimb siłmin! Bapilon konu woundu ei, dup nonum ei, sin kaimb siłmin. Sik kin, konu owundu ełe, am wumb pei en enim, noł kanu nin, epi ei ep noł ełe wumb kom ku nin, epi kanim kanim pei sirim. Sipi kin, nga eni endeim mendpił ełe, konu owundu ei, kis mołpu kin, poru nirim.

²⁰ Pe ei tonu epin konu ełe wumb ka piingga! Nga Gos nge pii gii wumb nin, nga Gos nge kongun ełmin wumb nin, nga Gos nge ek ka ni tor kindiłmin wumb nin, ei pei en enim amb ei, nipe oł endi ełim konu ei, Gos kos piipi kin, kumep kis ngum ełe, ka wii piinjing.

²¹ Pe nga enjel noman dinga pałim enjel ei, eim kom ku owundu ei, ko wupu kin, tonu sipi olkup topu kin, mer ep noł ełe mani kindrim. Kindpi kin, nga eim ek yi nirim, “Oł yi ełim ei, yi mił ku, Bapilon konu owundu ei, olkup dinga to kindang kin, wumb nga kinerngii mon! ²² Nga golang nik nin, giisa tok ełmin ei nin, mingał mił epi ei nin, beli mił epi ei ke niłim ei, nga nim amb mił konu owundu ełe, wumb nga piinerngii mon! Piinarik kin, nga kongun kanim ełmin wumb endi,

nga nim Bapilon kin, kur kan sinerngii mon! Nga kom ku owundu endi wiis ele, si pok pok erang kin, ek tangnim yi mil endi, nim amb owundu mil ei kin, ek tingang piinerngii mon ku! ²³ Nga dup jep endi nopu kin, tilang erang enim ei, nim kin nga yi mil, endi kinerngii mon! Nga kangi amb simba min, ambil wu ba elmin ol ei, nga endi nim kin, nga piinerngii mon! Piinarik kin, yi mil, ok nim nge wumb kongun owundu erik kin, ku sik elmin wumb nin wu ombu, en enim noman dinga owundu ei, ya mani mei ele, konu orung orung pei peng kin, mulnjung. Molk kin, nga nim kunj men, ek kend tokun kin, ngan elmin ol ei, enim ya mani mei konu ele orung orung pei wumb kin, yi elin.”

²⁴ Nga Bapilon konu owundu to kis mundrum. Nimbil erang, Gos nge ek ka ni tor kindilmin wumb nin, nga Gos eim nge pii gii nik kin, ol kun elmin wumb pei ei nge, miyem ya mani mei ele konu owundu ele mulang kin, kan sinjing. Sik kin, wumb nii endi, en enim ya mani mei ele, tok kundnjung wumb ei nge miyem ei, nim Bapilon kin, kan sinjing ku.

19

Gos Nge Wumb Bapilon Konu Owundu Dup Nopu Kis Elim Ei Ka Piinjing

¹ Nga ekii se, ei na piinj ni, ei tonu epin konu ele wumb pei mil molk kin, ek tangk kin, wii dinga tok molk kin, en enim ek yi ninjing, “Gos nge embe ambil tonu kindilmin. Sinim nge Gos ei, eim sinim sipi orung sim. Nga eim nge tilang owundu palim. Nga eim dinga owundu palim

ei, Gos eim nge mendpił pałiłim. ² Peng kin, yi mił Gos eim kos piinim ei, am kun ka nin, keimi mendpił piilim. Piipi kin, nga amb oł kis ełim konu owundu ełe, amb mił ei, eim mei ełe wumb kin, oł kis erpi kin, to kis ełim. Erang kin, Gos eim amb mił ei kin, kos piipi ngurum. Ngopu kin, nimbił erang amb ei, eim Gos nge kongun wumb ei, to kundrum. Kundang kin, Gos eim kumep kis ełe, konu ei amb mił konu ei kin ngurum. ³ Ngopu kin, wumb pei en enim, nga wii dinga tok kin, yi ninjing, “Gos nge embe nga ambił tonu kindamin! Dup eskił Bapilon konu owundu ełe nopus kin tonu kunum kunum purum.” ⁴ Pe nga men tołmun wu num wumb engki tał, nga kapił kaplı ei nin, nga konj mołułmun epi kapił kaplı ei nin, en enim Gos king peł kumb ełe, kan mani kanik kin, ming gopsing pii polk kin, Gos kin men tok ngok kin, yi ninjing, “Ei keimi! Sinim Gos nge embe ambił tonu kindamin!”

⁵ Pe nga, Gos king peł ełe, ek nipi kindang opu kin, yi nirrim. “Sinim nge Gos ei, eim embe ambił tonu kindamin! Enim Gos nge kongun wumb pei nin, nga wumb num nin, nga wumb kembis nin, nga enim Gos kin mund mong erik kin, eim kin ekii sik kin, enim pei, Gos nge embe ambił tonu kindngii!” ⁶ Pe nga na kom se piinj ni, wumb pei kułou to moltk kin, ek tengnjing ei, noł kułup ek tangnim mił nin, nga konu gur gałi dinga niłim mił ek tengim. Tangpi kin, na piinj ni, en enim ek yi ninjing, “Gos nge embe ambił tonu kindamin! Owundu ei, sinim nge Gos, eim dinga wii mendpił peng kin, eim sinim nge king tep er mołułum.” ⁷ Pe sinim noman ka sepin nin, noman ka ka

piipin kin, Gos Owundu mołułum ei, eim embe ambił tonu kindamin! Nimbil erang, Gos nge kingam, kung siipsiip wał mił mołpu kin, amb mił simba kunum ei, tonu orum. Opu kin, nga amb ei, pii gii ninjing wumb ei, eim wu ba nge konduk kindpi kin, er kun er mołpu kin, poru nirim.⁸ Nipi kin Gos amb ei, eim konduk am ka wii ngang kindpi kin, er kun er mołum konduk ei, am kuru nin, konj ka wii sałim ei, oł kun ka ełmin. Erik kin, oł yi mił erim ei, Gos nge pii gii niłmin wumb ei, oł kun ka oł yi mił ełmin.”

⁹ Erik kin, nga enjel ek yi nipi kin, na ngurum, “Mon, yi mił pułii! Wumb nii endi en enim, Gos kingam eim kung siipsiip mił mołpu kin, amb simba nge kuni nungii nge nipi kin, wii topu kin, tu wum wumb ei, ka piik mułngii!” Nga enjel ei, na kin yi nim, “Gos nge ek ei, ek keimi mendpił pałim.” ¹⁰ Pe nga na enjel simb ełe, kan mani kanip men tumbii enj; ba eim ek yi nipi na ngum, “Nim yi enerii mon! Na nam, nim nge angnim noł kin, nim kongun ende wu moł. Mołup kin, na enim kin, Jiisas nge ek keimi ei, ambił gii nik mołmun. Molk kin, pe Jiisas ek keimi ei, Gos nge Gui Ka epi ei, Jiisas nge ek ka wii ni tor kindiłmin ende mił mołmun. Molk kin, nim Gos kin men tokun kin, eim embe ambił tonu kindnpii!”

Wumb Endi Tonu Kung Os Kuru Ełe Ap To Mułum

¹¹ Pe nga, na kenj ni, tonu epin konu ełe aki topu sirim. Sipi kin, konu ełe kung os kuru endi multum. Mołpu kin, pe kung os ap tołum wu ei, eim embe Pii Gii Niłim Pułwu nin, Oł Keimi Ełim

Pułwu mołułum. Mołpu kin, eim oł kun ka erpi kin, kos piipi kin, opu ermba oł ei, kun ka ełim. ¹² Erpi kin, pe eim ningił ei, dup anmbił mił, gur nirim; nga eim peng ełe king peng kon ei nge, pei mondułum. Mondpu kin, nga embe endi ei tonu eim mei embił ełe, mon poł pendrim; ba mon ei, wumb endi pułe ei, pii kun enałmin mon! Eim mendpił mon ei, pułe piilim. ¹³ Nga eim konduk olt kindrim ełe, miyem topu pirim. Peng kin, nga eim embe ei yi niłmin, "Gos nge Ek Ka," pa niłmin. ¹⁴ Nga ei tonu epin konu ełe, opu ond wumb en enim, eim kin ekii sinjing. Sik kin, tonu kung os kuru ełe molt kin, en enim ngenj ełe, konduk ka wii kuru kindik kin, punjung. ¹⁵ Puk kin, nga kumb ełe nge wu ei, eim gupu ełe tui jik tukum mułum tui ei, tor orum. Opu kin, eim tui ei, wumb pei to kundmba. Topu kin, nga eim ain dinga endi, ambiłpi kin, wumb mei konu ełe orung orung pei wumb ei, tep er mułmba. Mołpu kin, eim ond wain mong ei, ambił sii topu kin, mer noł wain sii tołmun konu ełe noł wain ei mił, Gos dinga owundu mendpił ei, eim nge popuł kis owundu tor kindmba. ¹⁶ Kindpi kin, eim nge alap ei kin, muła peł ełe, mon embe yi mił pirim, "King Mołmun ełe moł ei, Kumb ełe Kindiłim Wu; nga Wu Owundu mołmun ełe moł ei, Kumb ełe Kindiłim Wu ku."

¹⁷⁻¹⁸ Pe nga, na kenj ni enjel endi eni pim konu ełe, angpi multum. Mołpu kin, eim wii dinga topu kin, kei sikapi mił kei kanim kanim pei ei, tonu muł ełe bur nik kin, punjung konu kindrim. Kindpi kin, yi nim, "Enim pei kułou tangin kin, Gos enim kuni owundu ngumba weiyo! Ok kin,

wu king nin, nga opu tep ełmin wu nin, nga opu ond wu dinga nin, nga kung os nin, nga kung os ap tołmun wumb nin, nga wumb ngenj pei nin, nga kongun wii ełmin wumb nin, nga kongun wii enałmin wumb nin, nga owundu nin, kembis ouni, ngenj ełe pei enim nungii wei!” a nirim.

¹⁹ Pe nga na kenj ni, kung simbii owundu kin, mei konu ełe king pei kin, en enim opu ond wumb pei kupou tok kin, ya eim kung os kuru endi ap tonu multum wu ei kin, eim opu ełmin wumb ei kin, opu erngii nge mulnjung. ²⁰ Mulk, ba kung simbii owundu ei kin, ek ni tor kindilim ek kend wu endi, eim jep oł kanim kanim kung simbii owundu kumb ełe erpi ei, paki topu ełim wu ei nin, wumb nii endi, eim kung simbii owundu ei, mon embe ambił tonu kindik nin, eim nge ond mił epi ei, men tok ełmin wumb ei kin, oł kend to ngopu ełim wu ei kin, kung simbii owundu ei tał, to kan ngurum. Ngopu kin, wu tał ei, olkup topu kin, noł gopu dup ełe, muł owundu kis kunum kunum nopu ełim konu ełe kindrim. ²¹ Kindpi kin, nga wu endi, kung os kuru ap to multum wu ei, eim gupu ełe tui jik tor orum tui ei, sipi kin, wumb eipi ei, pei to kundrum. Kundang kin, kei pei ok kin, wumb minj ngenj ei pei, no poru nimir nik kin, nunjung. Nangin kin, kei en enim pinang purum.

20

Seisen Kan Ngii Kung Ngii 1,000 Mił Pei Mułum

¹ Pe na kenj ni, enjel endi epin konu ełe mani orum. Opu kin, eim angıl ełe, kii wał endi tukpu sip pinałim nge kii endi kin, nga kan sen dinga wii

embin owundu erim endi, sipi kin er tu wurum.
² Tu wang opu kin, ka wembii owundu ei ambił gii nirim. Nipi kin, wembii ei, kumb okrii mołpu kin, ołum wembii ei, eim gui kis mendpił Seisen multum. Mołpu kin enjel ei, kan sen dinga ełe, to kan ngopu pindang kin, kung ngii 1,000 pei o purum. ³ Pupu kin, pe enjel ei, eim ka wembii owundu ei, olkup topu kin, mer tukpu sip pinałim tukpu olt ełe, mani kindrim. Kindpi kin, ondu ngopu kin, nga lok to dinga pendrim. Pendpi yi erang kin, Seisen ei eim, wumb muł oł konu pek punmun ei, eim ek kend topu, ngunarpi mułang kin, kung ngii 1,000 pei o purum. O pang kin, ekii se, eim kan posik, wak tangin kin, eim kunum aninga kopur wii andpi kin, mułmba nge purum.

⁴ Pe na kenj ni, king mołułmun peł ełe nge, wu kopur ei, sim konu ełe wu kombur mulnjung. Mulnjung wu ombu, Gos kongun ngang wumb kin, kos owundu piik kin, mok tok erngii nge mulnjung. Molk kin, pe nga wumb nii endi en enim, Jiisas kin pii gii nik kin, wumb ni ngok kin, Gos nge ek ka ei, ambił gii dinga nik enjing wumb ombu, en enim min men mił wu ombu, kenj ni mulnjung ku. Molk kin, nga opu orung wumb, Gos nge wumb ei, to kundnjung. To konduk kin, nga na kenj ni, en enim kung simbii owundu ei kin, nga eim ond mił epi enjing ei kin, ei men tok ngunenjing. Ngunarik kin, kung simbii kis ei, eim nge embe mon ei, wumb mei embił ełe nin, angił ełe mon to mundnenjing. Mundnarik kin, wumb ombu en enim, konj mułngii nge noman konj ei, sik pendik kin, en enim king mił, Jiisas kin tep to mułangin kin, kung ngii 1,000 pei ombu

nge mulnjung. ⁵ Mułangin kin, nga wumb kułii kombur, en enim konj mułngii noman ei, kunum ełe sinenjing wumb ei, en enim kolk mułangin kin, kung ngii 1,000 pei omba nge mulnjung. Molk kin, ei am kumna mina kin, wumb kułii angk kin tonu ongii nge kunum. ⁶ Wumb nii endi, eim kołpu kin kumna angpi kin, tonu omba wumb ei, en enim ka piik kin, oł kun ka er mułngii. Molk kin, nga ekii se kułngii wumb ei, dinga peng kin, kumb se kulnjung wumb ei, to mani kindnerngii mon! Ba nga wumb ei, Gos Krais teł nge, kułmał kełngii wumb mił mułngii. Molk wumb ei, Krais kin king 1000 kung ngii pei, tep er mułngii.

Gos Seisen To Kis Erim

⁷ Kung ngii pei 1,000, ei poru neng kin, Seisen eim kan ngii ełe, kan ngok pendnjing ei, tor kindangin kin, omba. ⁸ Omba ei, opu wumb mei konu ekin angił mong kapił kaplı poru sałim wumb ei, ek kend to ngumba nge omba. Opus kin, wumb tiłap ei, Gos konu kin, Mekok konu teł, Seisen ei pupu kin, wumb si ende kindang kin, opu mił erngii nge ba wumb ei, wumb ep noł wer ełe, ku kulta mołum ei mił, yi kaplı mułmun. ⁹ Molk kin, nga opu ond wumb en enim, mei konu orung orung pei, tonu puk kin, Gos nge wumb si pok erik kin, Gos nge mei kaimb sipi kin, eim wumb noman ngopu mei konu owundu ei, opu orung wumb pei si pok enjing; ba dup endi epin konu ełe, Gos kindang mani opu kin, wumb ei pei nopu kin, er kis er poru nirim. ¹⁰ Nipi kin, nga Seisen wumb pei kend topu ngurum. Ngang kin, Gos Seisen eim olkup topu kin, mer noł gopu

dup ełe, mani kindrim. Kindrim konu ełe, kung simbii owundu kin, ek kend topu ni tor kindilim wu ei kin, mer dup konu ełe ok mulnjinguł. Mułangił kin, nga wu kis tekliki ombu, epin tinga kunum kunum dup konu ngenj kumbii kis sik kin, kunum kunum mułngii.

Kos Mendpił Tonu Om

¹¹ Pe nga na kenj ni, king mołułum peł kuru owundu endi sim konu ełe, wu endi multum. Mołpu kin, wu ei kumb ełe, muł mei tał, wu ei kin si kind punjinguł. Punguł kin, nga mułnguł konu endi sineririm. ¹² Nga na kenj ni, kulnjung wumb owundu kembis tał mił ombu, en enim king peł sim konu ełe ok kin, angk mulnjung. Molk kin nga mon kombur aki turum. Topu kin, nga mon endi aki turum ku. Aki topu mon ei, konj mułngii nge mon. Pe nga kulnjung wumb en enim, oł nimbił oł erik puk oł ei, mer mon ombu kanpi kin, en enim mok turum. ¹³ Pe nga ep noł kułii wumb mulnjung wumb ei, ngopu orung kindrim. Kindpi kin, pe noman tuk gii kułii oł ei kin, nga kułii ngenj mił mei konu sałim ei yi ku, kułii si orung kindinjngił. Si kindangił kin wumb ombu en enim, oł kanim kanim erik kin, endnjing ei mił piipi, kanpi yi erpi kin, kos piipi kin, mok topu ełim. ¹⁴ Pe nga noman tuk gii kułii oł ei nin, kułii ngenj mił nge mei ei kin, pei olkup topu kin, mer noł gopu dup ełe, tuk kindrim. Kindpi kin, noł gopu dup ełe, ei kułii oł nga endi, tonu omba ei, ngenj kumbii kunum kunum singii. ¹⁵ Pe nga wumb nii endi, en enim embe mer konj mułngii nge mon ełe mulerim kin, wumb ei pei, to mani

noł gopu dup ełe, muł owundu erpi pim konu ełe,
olkup to kindrim.

21

Muł Mei Konj

¹ Pe nga na epin konu ełe kin, ya mani mei konu ełe konj sim kenj. Nimbil erang epin konu ełe ok nge kin, mei konu ełe oknge kin, ouni am pupu kin, poru nirim. Nipi kin, nga ep noł pinerim mon ku! ² Pe nga na kenj ni, oł kun ka ełmin konu ei, Jerusalem konu konj ei, tonu epin konu ełe Gos kin mani orum. Konu ei, yi mił amb endi ei, eim wu ba nge wam ombo. Opu nipi kin, eim moke erpi kin, er kun er mołpu kin, eim wam ombo nge kan simbii ni piipi kin, multum ei mił, yi mani orum. ³ Wang kin, nga na kom sip piinj ni, ek owundu endi ei, Gos nge king peł ełe nipi kin, tor orum. Piini! Pe Gos nge mołułum konu ei, wumb kin ouni mołmun. Molk kin, nga Gos eim, en enim kin ouni mułmba. Mołpu kin, nga wumb en enim, eim nge wumb mendpił mułngii. Mułangin kin, Gos eim, en enim kin ouni mołpu kin, nga Gos ei eim, en enim nge Gos mendpił mułmba. Mołpu kin, Gos eim, wumb ei nge ningił ka onum ei, kil ngopu kin, si kindmba. ⁴ Kindpi kin, nga en enim nga, kulerngii mon! Kularik kin, nga en enim noman embin to piinerngii mon! Piinarik kin, nga ke nik kin, ngenj kumbii sik ełmin oł ei, enerngii mon! Nga en enim oł ok nge ei, am pupu kin poru nimba.

⁵ Pe nga wu endi, eim tonu king peł ełe multum wu ei, eim ek yi nirim. “Piini! Na epi pei konj

minj end! Nga eim ek nipi kin, na ngopu yi nirim, “Ek ei nge mon pulnpii! Nimbil erang ek ei, ei keimi mendpi! Kapli wumb en enim, ek ei pii gii ningii.”⁶ Nga eim ek na kin nga nipi kin yi nirim, “Ei tonu opu kin, poru nirim. Na nam kumb elege molup kin, nga ekii elege moluł ku. Na epi kanim kanim ei nge pułwu mołuł. Nga epi pei poru nimba kunum owundu ei nge pułwu mołuł ku. Mołuł kin, wumb nii endi, eim noł nuwa ermba wumb ei, na eim noł konj kunum kunum mołułum noł pałim noł ei, wii kuł ngamb kin numba.⁷ Nopu kin, nga wumb nii endi, eim opu erpi kin, ka mundmba wumb ei, eim na kin epi ka wii simba. Sipi kin, nga na eim nge Gos mułamb kin, eim na nge kingam mułmba.⁸ Mołuł, ba wumb endi, eim gał kułpu kin, tungu erpi orung pupu kin, pii gii ninarpi kin, oł kis kanim kanim oł penj tui erpi kin, wumb endi to kondpu kin, wu eipi nge ambim ei, waning nonmbuł kin, kunju men oł ei erpi kin, gos kend kin, men topu ngopu kin, ek kend minj topu kin, oł ombu er endmba wumb ei, eim noł gopu dup elege, muł owundu er pałim konu elege, eim mułmba konu sałim ei, konu kułii konu elege, nga kułii endi tonu ombo.

Jerusalem Konj

⁹ Pe nga enjel angił orung nga tał mulnjung enjel ei nge, endeim endi ei, eim oł kis embin tui oł ei, ming epi angił orung nga tał piki tang kin, se multum wu ei, eim na kin opu yi nirim. “Wa! Na nim amb mił kokuł ei eim nim andan tumbii ei, kung siipsiip wał mił wu ei, Krais eim kokuł ei nge ambim mił ei, nim andan tumbii.”

10 Pe nga Gos nge Gui Ka ei, eim na dinga ngang kin na eim si mengpi kin, komung olt endi pim konu ele, ei tonu sipirim. Sipipi kin eim na Jerusalem konu ka wii ele, na andan tum konu ei, eim Gos kin mul konu ele mulum mil, tor orum. **11** Jerusalem konu ei, Gos nge tilang owundu ele, piki topu pirim. Tilang er pirim ei, am kom ku kombur, ku tonu pulum kom ku ei mil, yi end pirim. Pirim kom ku, ‘jaspa’ nilmin ku ei, kirapi konj mil, tilang er pirim. **12** Pe nga konu owundu ei, kung gui olt owundu mendpil pirim. Peng kin, nga kung gui ele, ondu engki nga tal pirim. Pirim konu ele, enjel engki nga tal angk kin, tep erik mulnjung. Molk kin, nga kung gui ondu ele, Esrel wumb tilap nge, engki nga tal embe ei, polpu kin mundrum. **13** Mondpu kin, kung gui ondu tekliki ei, al eni tonu olum konu ele pirim. Peng kin, nga ei orung ele, kung gui ondu tekliki pirim Peng kin, nga mer orung ele, kung gui ondu tekliki pirim. Peng kin, nga eni mani pulum konu ele, kung gui ondu tekliki pirim. **14** Peng kin, nga konu owundu nge kung gui ei, engki nga tal ei, kom ku dinga mandring polk engindnjing. Engindangin kin, kom ku engki nga tal ei, kung siipsiip wal mil wu ei, Krais eim nge ek se andilmin wu, engki nga tal nge embe pol pendrim.

15 Pe nga enjel ei, na kin ek nipi kin, eim dolu gol su epi endi ei, eim angil ele pirim. Peng kin, eim su dolu ei, se andpi kin, konu owundu ei kin, nga konu ei nge kung gui kin, kung gui ondu kin, su simba nge ambilpi engrim. **16** Engrim konu owundu ei, am kun mendpil su endi sirim. Sipi kin, nga wul al nin, ei mer nin, nga tonu mani

ei, su ende mił sirim. Sipi kin, nga enjel ei, eim konu owundu ełe dolu sipi kin, su sim ei, 1500 turii mił purum. Pang kin, konu owundu eèle wuł ał nin, ei mer nin, tonu mani pei ei, su ende 1500 turii mił, su ende mił ku pirim. ¹⁷ Peng kin enjel ni, eim su dolu ni sipi kin, su si kenrim ni, wu endi su siłmin su ei, yi mił ende sirim. Sipi kin, nga enjel ei, kung gui su sirim ei, su ei nge minj sirim. Seng kin, kung gui ei, su simb 216 simb pei, alt pirim. ¹⁸ Peng kin, konu owundu ei nge kung gui ei, Gos eim kom ku ka wii endi, ‘jaspa’ niłmin, ei kin eririm. Erpi kin, nga Gos eim ku gol sipi kin, konu owundu eèle, gol kin eririm. Erang kin, konu ei gol ei am tiłang ka owundu erpi kin, kirapi mił eririm. ¹⁹ Erang kin, konu owundu nge kung gui ei, pułe ei yi mił, Gos kom ku kanim kanim ku owundu top ełmin mił, sipi kin, moke ngurum. Ngopu kin, kom ku endi ka wii ei embe ‘jaspa’ niłmin. Nga kom ku muk endi embe, ‘sapaiya’ niłmin. Nga kom ku kuru endi embe, ‘ałes’ niłmin. Nga kom ku jambi endi embe ei, ‘emeral’ niłmin. ²⁰ Pe nga kom ku endi, kundii kuru tał ei, ‘saroniks’ niłmin. Nga kom ku kundii endi, ‘karniilon’ niłmin. Nga kom ku endi terim ei, ‘kraisolais’ niłmin. Nga kom ku endi jambi mił endi, ‘beril’ niłmin. Nga kom ku terim mił endi, ‘topas’ niłmin. Nga kom ku endi, jambi kin terim mił ‘krisopas’ niłmin. Nga kom ku endi muk mił endi, ‘jesin’ niłmin. Nga kom ku endi kundii eipi endi, ‘amisis’ niłmin. ²¹ Pe nga konu owundu nge ondu, engki nga tał ei, engki nga tał biis kuru ka wii, ku owundu top

ełmin yi mił pirim. Peng kin, ondu endeim ei, biis kuru endeim gelsi kirał mił, epi ei nge, endeim ni owundu ka wii mił, yi er pendrim. Pendpi kin, ondu endeim endeim yi mił er pendrim. Pendpi kin, nga konu owundu ełe andłam ei, am gol niłmin, ku ei mendpił, andłam ełe eririm. Erpi kin, ei am er kindang kin, biningał er kirapi mił, erpi pirim. ²² Pe nga, na Gos nge men tołmun ngii endi, konu owundu ełe tuk seng kin, endi na kinenj. Nimbıl erang Gos Owundu nge eim noman dinga wii seng kin, nga eim kung siipsiip wał mił wu ei, Krais ei eim kin, eł ełip Gos nge men tołmun ngii owundu mił pirim. ²³ Pe nga, konu owundu ełe, oi eni tał, tiłang erkił kin tuk onguł mił pineririm mon. Nimbıl erang Gos nge tiłang owundu mendpił ei minj erang kin, konu orung orung ełe tiłang ei, erpi pirim. Peng kin, nga kung siipsiip wał mił wu ei Krais ei eim dup alam mił multum. ²⁴ Mołpu kin, wumb konu muł oł ełe moł punmun ei, Gos eim nge tiłang owundu ełe mendpił, kanik kin, andłam endngii. Andik kin, mei konu ełe wu king moł punmun ombu, en enim nge moke si mengk ełe, tuk sipngii. ²⁵ Nga konu owundu ełe kung gui ondu ngo pendnjing ei, kunum kunum aki minj top salılım ondu ei, tuk punermba mon! ²⁶ Pe nga wumb ngenj epi ka wii nin, ku ka wii nin, epi ombu wumb kon muł oł ełe mołmun wumb ei, pei si mengk kin, ełe tuk sipngii. ²⁷ Ba oł kis penj mołum epi ei nin, oł kis kanim kanim ei nin, nga wumb ek kend tok niłmin ombu nin, Gos eim konu mołułum konu ełe, tuk punerngii mon! Ba wumb nii endi, eim embe mer

kung siipsiip wał mił wu ei, Krais ei nge mon ełe konj kunum kunum mołułmun mon ełe, pułum wumb ei minj mendpił, tuk ełe pungii.

22

Jerusalem Konj Ei Nge Ek Kopur

¹ Pe nga enjel ei, eim na noł ei, wumb no konj kunum kunum mołułmun noł ei, andan turum. Topu kin, noł ei, kirapi mił tiłang eririm. Eririm noł ei, eim Gos kin kung siipsiip wał mił wu ei Krais ei kin, mulkuł king peł konu ełe, tor orum. ² Opu kin, noł ei, konu owundu ełe ka wii andłam beris kin ełe, tuk mii memb ełe, kun opu purum. Pupu kin, nga noł wer ełe, orung orung ombu, ond wumb nok konj mołułmun ond ombu, angilim. Engrim ond ei, kung ngii endeim ełe, mong topu kin, engki nga tał kanim kanim eipi eipi tołum. Tołum ond ei, oi endeim ełe, ond mong ku tołum. Topu kin nga, ond onguł wumb konu ełe orung orung pei, pe pułmun wumb ei, er ka elmin. ³ Pe nga, Gos eim epi pei, eim noman enałim ni piiłim epi ei, Gos kin mandi mulermba mon! Ba Gos kin kung siipsiip wał mił wu ei, Krais ei eim mułnguł konu ei mendpił, king peł konu owundu ełe tuk simba. Sipi kin, nga Gos nge kongun wumb ei, Gos kin men tok ngungii. ⁴ Ngok kin, wumb Gos eim kumb ningił kinangin kin, nga eim embe ei, en enim mei embił ełe pułmba. ⁵ Pe nga emii endi, konu ełe nga pinermба mon! Pe nga jep tiłang min, eni tiłang ei nge, kongun nga sinermба mon! Nimbıl erang Owundu Gos eim, en enim nge tiłang mułmba. Mułang kin,

wumb en enim king mił kunum kunum tep er molk pungii.

Jiisas Eim Sikir Orung Omba

⁶ Nga enjel ei, na kin ek yi nirim. Nirim ek ei ek keimi mendpił, nga am ek dinga wii, pii gii ningii nge ek pałiłim. Peng kin kumb ok Owundu Gos eim nge ek ni tor kindiłmin wumb kin, eim nge Gui Ka kindrim nge Gos ei, eim enjel endi kindang opu kin, eim nge kongun wumb ombu, mering ekii se tonu ombo mandi erang kin epi ei, andan tumba nge kindrim.

⁷ Pe nga Jiisas yi nirim, “Piyei! Na sikrip orung ombii end. Wumb nii endi, eim Gos nge oł ekii se ermba nge ek ei, mon ełe piik kin, ekii singii wumb ei, ka piingii!”

⁸ Ei na Jon niłim wu ei mendpił, mołup kin, epi ei kanip kin, nga piip enj wu moł. Mołup kin, na epi pei ei, kan poru nip kin, pe nga enjel ei, na epi kanim kanim andan topu eririm wu ei, eim simb ełe, mong gopsing pii poł muls. Mołup, na eim kin, men top kin, eim embe ambił tonu kindip kin, ngumbii end. ⁹ End, ba eim na kin ek nirim, “Mon! Nim yi mił enenjii! Na nim kin kongun ende wu moł nga nim angnim noł nin, Gos nge ek ni tor kindiłmin wumb ok nge ei kin, wumb ende moł. Mołup kin, nga wumb nii endi, ek mon ya mon ełe mołum ei nga, ekii sik ełmin wumb ei nge, wumb ende moł. Mołup kin, nim pukun kin, Gos embe ambił tonu kindkin kin, men to ngokun kin, eim kin mendpił yi enjii.” ¹⁰ Nga enjel ei, eim na kin ek piipi kin, yi nirim, “Mon ełe ek mon oł ei, ekii se tonu ombo nge ek mołum mon ei, nim

pandi to gii ninenjii! Ninenjii oł ei mendpił nga mandi tonu omba enim. ¹¹ Yi mił erang, wumb oł kis kanim kanim ełmin wumb ei, wiik tangin kin, oł kis minj erik mułangin kin, nga wumb oł penj tui ni piik ełmin wumb ei, wiik tangin kin, oł penj tui nga min ełe piik erngii. Nga wumb Gos nge oł kun ka erik wumb ei, wii tan kin, Gos nge oł kun ka erik mułangin kin, nga Gos kin kun ka mołmun wumb ei, wii tangin kin, Gos kin kun ka ku mułngii!"

¹² Jiisas ek yi nirim, "Piyei! Na pe mandi ombii end. Na wumb nge kumep eipi eipi tu wup kin, wumb kongun kanim kanim enjing mił kumep ei, wumb endeim endeim ni mok top ngumbii. ¹³ Na minj moł, kumb ełe kindip kin, nga mołup kin, ekii kindip ełwu moł. Moł ei, na epi kanim kanim nge pułwu moł. Moł ei, na epi kanim kanim erip porun tunj pułwu moł."

¹⁴ Yi mił wumb nii endi, eim alap olt endi, was erpi kin, konj mił mułmba wumb ei, eim ka piipi kin, mułmba. Mułang kin, wumb ei kapłi, ond noman konj kunum kunum mołułum ond ei nge, mong nungii. Nok kin, kung siipsiip wał mił kangił miyem ei je kil ngum wumb ei, en enim konu owundu ka wii nge ondu ei, kapli tuk ełe pungii. ¹⁵ Nga konu owundu ka wii ei, torung wumb ka owu mił mołmun wumb ombu nin, wumb kunju men tołmun wumb nin, nga wu amb waning nołmun wumb ei nin, nga wumb, wumb eipi to konduk ełmin wumb ei nin, nga gos kend embe ambił tonu kindik ełmin wumb ei nin, nga wumb pei ek kend tui andłam ei noman pend kin, ekii sik ełmin wumb ei nin, wumb ombu en enim,

Gos nge konu ka wii owundu elege torung mułngii!
 16 “Na Jiisas, na nge enjel enim kin kindamb opu kin, eim elege enim men tołmun wumb ombu kin, ek ei nipi tor kindrim. Kindpi kin, na wu Deipis nge pułwu moł; nga na eim kupam noł moł ku. Nga na konu kupiiring kor kanjip tiłang ka wii ełim kanjip ei mił, na moł ku.” 17 Gos nge Gui Ka kin, kung siipsiip wał mił wu ei nge ambim mił ei, pii gii niłmin wumb ei kin, ek yi ninjngił, “Oiyo!” Nga wumb nii endi, ek ei piimba wumb ei kindang opu kin ek yi nimba, “Nim Oiyo!” Nga wumb nii endi, noł nuwa ermba wumb ei, eim omba ku. Nga wumb nii endi, eim noł no konj kunum kunum mołułmun noł ei, numbii ni piim kin, noł ei numba ku. Nopu kin, epi ei, Gos nge epi ka wii ei, wii ngurum. 18 Yi mił, wumb nii endi, eim Gos nge mon ek ninim oł ei, ekii se tonu omba ek ei, piimba wumb ei, na ek dinga nip ngond. Ngopu kin, pe wumb nii endi, eim Gos mon elege, ek pinałim mił nipi kin, nga tuk kindmba wumb ei, Gos nga eim kin, oł embin tui mer mon elege, ek ninim mił ei, Gos erpi kin, wu ei kin tonu kindmba. 19 Nga wumb nii endi, Gos ke mering ekii se tonu omba ek ninim mon ei, to si kindpi kin ermba wumb ei, nga Gos eim kin yi ku ermba. Erpi kin, nga wumb ei, eim ond no konj kunum kunum mołułmun ond ei, angilim ei, nunarpi kin, nga konu owundu ka wii konu ei mon elege, ninim konu ei, wumb ei eim tuk elege punermba mon ku. 20 Nga Jiisas eim ek oł ekii se tonu omba ek ei, ni tor kindrim ei, nga ek yi nirim, “Keimi! Na ombii kunum pe mandi enim!” Ei keimi! Ei kapli, yi minj pengli! Owundu Jiisas nim wa! 21 Pe Jiisas

Owundu ei, eim noman ka ei, sinim oł kun ka
ełmin wumb pei kin ouni mułmba. Ei keimi!

**Gos Nge Ek Ka Ei Sinim Kin Ngolum
The New Testament in the Nii Language of Papua New
Guinea
Nupela Testamen long tok ples Nii long Niugini**

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nii

Dialect: Central Wahgi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

57529bce-9e23-5350-904d-243a1b359818